

Pensioen

Stichting Pensioenfonds PostNL

**Jaarverslag Verantwoord
Beleggen 2022**

Voorwoord

Stichting Pensioenfonds PostNL (PF PostNL) wil dat de beleggingen van het fonds bijdragen aan een duurzame samenleving. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) is voor ons daarom al geruime tijd een vanzelfsprekendheid. Wij houden in ons beleggingsbeleid rekening met mens, milieu en maatschappij en willen aansluiten bij de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties

Bij het bepalen van onze MVB-doelstellingen, hebben we onze deelnemers gevraagd naar wat zij belangrijk vinden. Klimaatverandering kwam hieruit naar voren als het belangrijkste duurzame thema. Daarom willen wij dat onze beleggingen zo min mogelijke negatief bijdragen aan een verdere opwarming van de aarde.

Een ander duurzaamheidsthema in ons beleggingsbeleid is gezondheid.

Steeds duurzamer

Voor u ligt het jaarverslag van PF PostNL over maatschappelijk verantwoord beleggen dat zoals gebruikelijk terugkijkt op 2022 en vooruitblijkt op wat komen gaat in 2023. We zijn al goed op weg, maar we zien ook dat er nog genoeg te doen is.

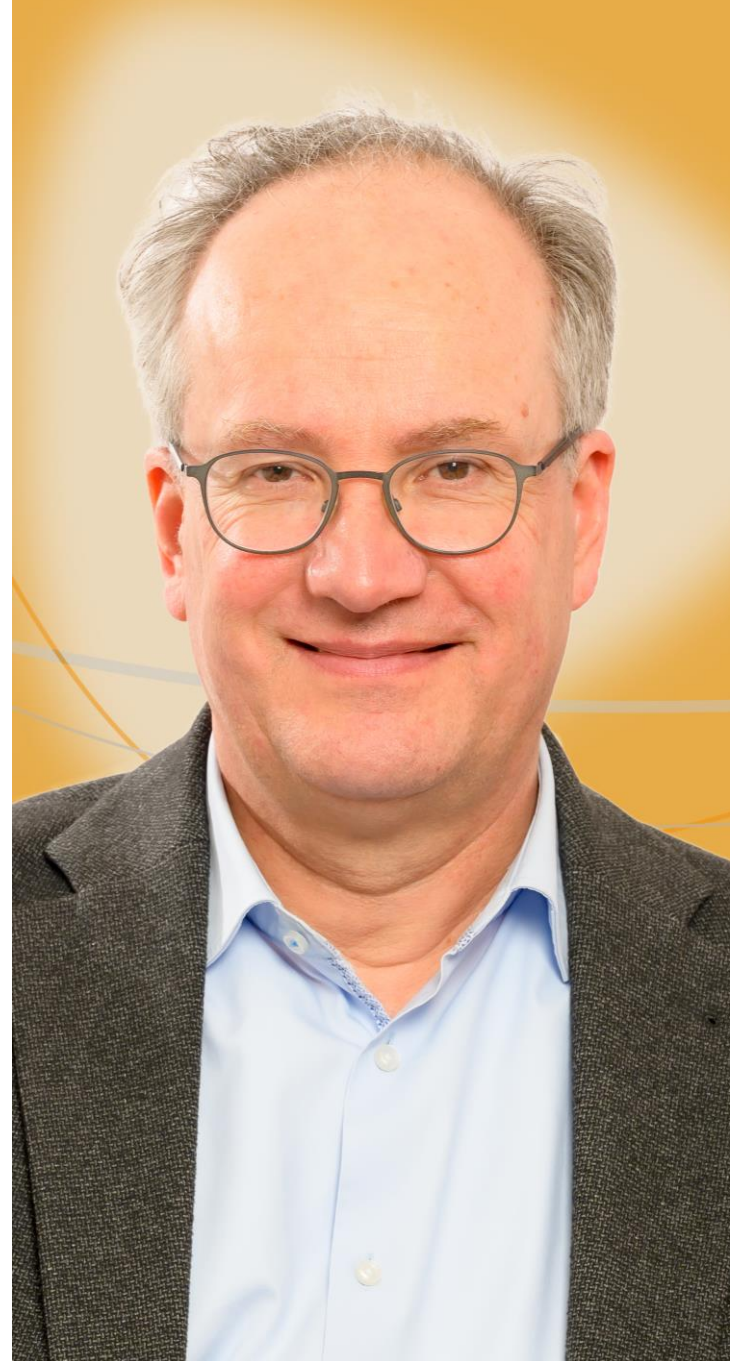
We startten in 2020 met ons doel een flinke vermindering van de CO₂-uitstoot van onze

beleggingen te realiseren. De totale uitstoot van broeikasgassen van alle bedrijven waarin we beleggen moet omlaag. We houden de hoeveelheid CO₂-uitstoot van de beleggingen bij, om te zien of dat lukt. Vanaf 2020 hebben we mooie stappen kunnen zetten omtrent CO₂-uitstoot die hebben geresulteerd in een daling van CO₂-uitstoot van ongeveer 52% wat net iets minder uitstoot is dan de Paris Alligned Benchmark (PAB) waar wij ons aan hebben gecommitteerd. Gedurende 2023 willen we ons verder inzetten om de CO₂-uitstoot van de portefeuille te verlagen.

Om onze duurzame doelstellingen waar te maken spreken wij de bedrijven waarin wij beleggen ook aan op hun maatschappelijk verantwoordelijkheid. Zo willen wij positieve veranderingen teweeg brengen. Bedrijven die niet voldoen aan onze normen en daar ook geen stappen toe zetten sluiten wij uit. In dit MVB-jaarverslag kunt u daar over lezen.

Volg PF PostNL bij de stappen die het al heeft gezet om maatschappelijk verantwoord te beleggen en bij de stappen die we de komende jaren nog gaan zetten.

Jeroen van der Put, Voorzitter Beleggingscommissie Stichting Pensioenfonds PostNL

Inhoudsopgave

Kernpunten 2022	4
Ontwikkelingen 2022	5
Vooruitblik 2023.....	6
Onze MVB aanpak	7
Op weg naar Parijs: klimaat-neutraal in 2050	11
Positieve & negatieve impact van de beleggingen	14
Screening & uitsluitingen.....	16
Dialogoog & stemrecht	18
Maatschappelijk verantwoord beleggen met alternatieve beleggingen	23
Bijlage	28

Kernpunten 2022

52%

minder Relatieve broeikasgasemissie reductie in scope 1 & 2 vergeleken met de benchmark.

Scope 1 broeikasgassen zijn directe emissies die worden veroorzaakt door eigen bronnen binnen de organisaties van bedrijven.

Scope 2 broeikasgassen zijn indirecte emissies afkomstig door de opwekking van ingekochte en verbruikte elektriciteit of warmte.

€ 1,5 miljard

Positieve impact en

€ 388 miljoen

Negatieve impact op SDG 3 (gezondheid) en 13 (klimaat)

80%

van de duurzaamheidsdoelstellingen waar het pensioenfonds haar MVB-resultaten op evalueert zijn behaald. In 2024 leggen we de lat weer hoger.

63%

van de beleggingsfondsen en mandaten waarin het pensioenfonds belegt* voert **engagement** uit op onderwerpen waarop het pensioenfonds bedrijven wil aanspreken.

* excl. niet-genoteerde alternatieve beleggingen

41%

procent van de beleggingsportefeuille* hanteert een **best-in-class** methodiek waarbij de slechtst presenterende bedrijven met betrekking op maatschappelijk verantwoord beleggen worden vermeden.

* excl. niet-genoteerde alternatieve beleggingen

€ 8,8 miljard

beheerd vermogen. In bijlage IV is een volledig overzicht van de beleggingen van het pensioenfonds opgenomen.

Controversiële wapens

Tabak

Schenders UN Global Compact & OESO-richtlijnen

Kolen

Controversiële landen

Olie uit teerzanden

Hier willen wij niet in beleggen!

Ontwikkelingen 2022

In 2022 hebben wij verdere stappen gezet om te voldoen aan onze doelstellingen op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB). Zo hebben wij onder meer een nieuw landenbeleid geïmplementeerd en stappen gezet voor een duurzamere invulling van de beleggingscategorie aandelen opkomende landen en bedrijfsobligaties.

Klimaatdoelstelling en uitstoot portefeuille

Het pensioenfonds wil klimaatneutraal zijn in 2050. Hiertoe volgen wij het pad van de Paris Aligned Benchmark en willen wij deze op termijn overtreffen. Dat wil zeggen dat wij inmiddels een forse (57%) reductie van de CO₂-uitstoot van de beleggingen nastreven ten opzichte van onze situatie in 2019. Ook in 2022 hebben wij hiertoe stappen ondernomen, zoals in dit rapport beschreven. De relatieve CO₂-uitstoot van de beleggingen van het pensioenfonds is inmiddels ruim 52% lager dan die van de benchmark. U kunt hier op pagina 11 meer over lezen.

Aandelenselectie opkomende landen

In 2022 heeft het fonds gekeken of de beleggingscategorieën aandelen opkomende landen nog aansluit op ons MVB-beleid. Hiervoor gebruikten wij benchmarks die voor ons op maat zijn gemaakt. Wij kunnen onze portefeuille tegen deze benchmarks spiegelen om zo vast te stellen of de portefeuille nog aan onze eisen voldoet. Het resultaat is dat wij een nieuw beleggingsfonds hebben gekozen dat volledig voldoet aan onze MVB-doelstellingen.

Duurzame implementatie voor bedrijfsobligaties

Gedurende 2022 hebben we stilgestaan bij het verduurzamen van de bedrijfsobligatieportefeuille. Hoewel de huidige beheerder al verduurzamende stappen had gezet hebben wij twee andere beheerders gevonden die dit nog beter kunnen. Een van de beheerders gaat zelfs een specifiek fonds opzetten waarin alle MVB-criteria van het pensioenfonds worden verwerkt.

Vernieuwd landenbeleid

In welke landen willen wij niet beleggen omdat er discussie is over controversiële activiteiten en dit beleggings- en reputatierisico's met zich meebrengt? Er zijn landen die niet op

een sanctielijst staan en waarin wel belegd kan worden, maar waar wij om verscheidene redenen liever niet in willen beleggen. Denk bijvoorbeeld aan de controverses rond het WK-voetbal in Qatar. In 2021 zijn wij daarom gestart met het formuleren van een nieuw landenbeleid. Hierbij richten we ons niet op het uitsluiten van alle bedrijven in die landen maar op staatsgerelateerde bedrijven en staatsobligaties.

In 2022 hebben wij hiervoor een volledig beleidskader geformuleerd en is dit ook geïmplementeerd in de aandelenbeleggingen. Verdere implementatie in de portefeuille volgt in 2023. Dit nieuwe beleid is gebaseerd op objectieve en meetbare gegevens van onder meer ngo's en (academische) denktanks. Het beleid komt boven op de internationale sanctiewetgeving.

MVB Dashboard

In 2021 hebben wij een MVB Dashboard ontwikkeld. Dit geeft dashboard geeft helder inzicht in de voortgang van ons MVB-beleid. Het dashboard maakt het mogelijk om verscheidene doelstellingen op het gebied van goed bestuur, beleid, MVB-implementatie en verantwoording eenvoudig te monitoren. Ook dit jaar is het MVB dashboard gebruikt ter evaluatie van de MVB-resultaten van het fonds. 8 van de 10 KPI's die zijn

vastgesteld hebben over 2022 een voldoende gescoord. U kunt hier op pagina 8 meer over lezen.

Wederom het duurzaamste ondernemingspensioenfonds van Nederland

Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) brengt jaarlijks een benchmark uit waarin het de grootste pensioenfondsen in Nederland rangschikt op basis van hun MVB-activiteiten.

Dit jaar hebben we de 6^e plek op de ranglijst weten te behouden en zijn wij wederom met trots het meest duurzame ondernemingspensioenfonds van Nederland gebleken.

Wet- en regelgeving

PF PostNL heeft in 2022 verdere voorbereidingen getroffen om volledig te voldoen aan de Europese SFDR regelgeving. Vanaf 2023 zullen wij ook volgens deze maatstaf rapporteren over ons duurzaamheidsbeleid. Deze wetgeving schrijft voor hoe het pensioenfonds informatie over duurzaamheid moet delen met (nieuwe) deelnemers. PF PostNL heeft zich geïntegreerd in de beleggingen.

Vooruitblik 2023

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen blijft ook in deze veranderende tijden een belangrijk speerpunt voor PF PostNL. Dit jaar willen wij onder andere een uitgebreide analyse uitvoeren van alle duurzaamheidsrisico's in de portefeuille. Dat is mede ingegeven door de verhoogde aandacht van de Nederlandse toezichthouder en nieuwe verplichting om in 2023 te rapporteren volgens de Europese SFDR wetgeving. Omdat het pensioenfonds zich heeft geïntegreerd als een 'artikel 8' regeling, is duurzaamheid volledig geïntegreerd in de beleggingen.

Daarnaast gaat het pensioenfonds onderzoeken of het meer aandacht wenst te besteden aan biodiversiteit. Wij willen vaststellen welke impact de beleggingsportefeuille heeft op biodiversiteit en hoe een afname hiervan de beleggingen kan beïnvloeden. Vervolgens zullen wij ons biodiversiteits- en klimaatbeleid evalueren.

Een ander belangrijk onderwerp zal de implementatie van nieuwe managers voor de beleggingscategorie bedrijfsobligaties zijn. Het pensioenfonds wil de duurzaamheidskenmerken binnen deze categorie verbeteren en heeft hier in 2022 ook al geschikte managers bij gevonden. In 2023 zal de transitie naar deze managers verder plaats gaan vinden.

Ook binnen de categorie small-caps willen wij onderzoeken of er beheerders zijn die meer aandacht besteden aan duurzaamheid en ook hiervoor zullen wij een selectietraject inzetten.

Verder gaat het pensioenfonds gedurende 2023 onderzoeken of het wenselijk is een partij in te zetten die over de gehele portefeuille de dialoog kan voeren met bedrijven om verduurzamende stappen te zetten op de verscheidene onderdelen binnen MVB. Dit noemt men ook wel een engagement overlay manager.

Tenslotte evalueren wij dit jaar de eerder geïmplementeerde beleggingen in aandelen ontwikkelde markten. Met name de op maat gemaakte duurzame benchmarks die worden gebruikt zullen wij hierbij toetsen.

Onze MVB aanpak

Duurzaamheidsambitie PF PostNL

- Wij willen de (potentiële) negatieve impact van onze beleggingen op de samenleving en milieu identificeren, verminderen en voorkomen;
- Onze prioriteit ligt bij de meest materiële onderwerpen - zoals de opwarming van de aarde - op basis van schaal, reikwijdte en onomkeerbaarheid van de impact;
- In 2050 moeten alle beleggingen klimaatneutraal zijn;
- in overeenstemming met het door de financiële sector ondertekende klimaatakkoord;
- Op de middellange termijn (3-5 jaar) willen wij dat onze totale liquide portefeuille minder CO₂e dan de Paris Aligned Benchmark;
- Op de langere termijn (10 jaar) moet dit gaan gelden voor alle beleggingscategorieën, tenzij dit echt niet mogelijk blijkt;
- willen een positief maatschappelijk rendement realiseren, met in het bijzonder aandacht voor de thema's Klimaat en Gezondheid & Welzijn. Deze thema's koppelt het pensioenfonds aan de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's):
  - SDG 3: Goede Gezondheid & Welzijn; en
  - SDG 13: Klimaatactie.

Sustainable Development Goals

De United Nations Sustainable Development Goals (SDG's) bestaat uit 17 doelen (thema's) die de wereld in 2030 tot een betere leefomgeving moeten maken. Deze doelen zijn gericht op onder meer armoedebestrijding, toegang tot gezondheidszorg, onderwijs, duurzame energie en klimaatverandering.

PF PostNL heeft ervoor gekozen om het vermogen maatschappelijk verantwoord te beleggen. Wij zijn ervan overtuigd dat dit maatschappelijke en financiële risico's verlaagt en niet ten koste gaat van financieel rendement. Waar mogelijk zetten wij het vermogen in om een positieve bijdrage te leveren aan een meer duurzame maatschappij.

Deze overtuigingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) heeft het fonds als volgt naar het beleggingsbeleid vertaald:

- Wij zijn ons ervan bewust dat onze beleggingskeuzes verantwoordelijkheid met zich meebrengen voor de positieve en negatieve effecten van de beleggingen op MVB-factoren;
- Het fonds richt zich zoveel mogelijk op beleggingen met een duurzame beleggingsdoelstelling op het gebied van milieu en/of op sociaal en governance gebied
- Voor een aantal beleggingscategorieën kan nog niet op deze manier worden belegd. In dat geval zal worden belegd in producten die MVB promoten en waarvan de ondernemingen goed ondernemingsbestuur toepassen.

Goed ondernemingsbestuur begint bij het pensioenfonds zelf

PF PostNL heeft de interne organisatie rond maatschappelijk verantwoord beleggen als volgt georganiseerd:

Het bestuur en beleggingscommissie

Het bestuur is verantwoordelijk voor het MVB-beleid en de uitvoering daarvan. De beleggingscommissie bewaakt de voortgang daarvan. Hierover vindt ieder kwartaal overleg plaats.

Het verantwoordingsorgaan

Minimaal één keer per jaar bespreekt de beleggingscommissie het MVB-beleid en de uitvoering daarvan met het verantwoordingsorgaan. Hierin zijn actieve, voormalige en gepensioneerde deelnemers van het fonds vertegenwoordigd. Het verantwoordingsorgaan heeft instemmingsrecht voor het gekozen uitsluitingsbeleid.

De deelnemers

Een breed draagvlak voor het beleid wordt steeds belangrijker. Daarom stemmen wij dit regelmatig af met onze deelnemers. Wij vragen iedere drie jaar de mening over MVB van de

deelnemers, aan de hand van een representatief deelnemerspanel en opiniepeilingen.

De werkgever

Minimaal één keer per jaar vindt er afstemming plaats met de werkgever over het MVB-beleid.

Evaluatie van beleid

PF PostNL evalueert elk jaar het MVB-beleid. Zo bepalen wij of het beleid en de voorgenomen ontwikkelingen aansluiten bij de verwachting en ambities van alle belanghebbenden of dat aanscherping wenselijk is. Hierbij maakt het bestuur gebruik van de input vanuit de deelnemers, het verantwoordingsorgaan en de werkgever.

MVB KPI's

Om MVB-resultaten te volgen en te bewaken zijn zowel middellange als lange termijn KPI's (Key Performance Indicators) opgesteld. De worden ieder kwartaal door het bestuur geëvalueerd.

Op KPI 6 en 10 na zijn inmiddels alle korte termijn KPI's behaald. De KPI meting is vanaf 2021 gestart. Dit betekent dat vanaf het jaar 2024 de KPI grenswaarden worden bijgesteld.

		Doelstelling	Horizon (vanaf 2021)			Resultaat 2022
			1-3 jaar	3-5 jaar	5-10 jaar	
Governance	1	Ieder kwartaal komt MVB terug in de bestuursvergadering in de vorm van: 1) voortgang op KPI's; 2) lastige keuzes bij de implementatie; en 3) nieuwe updates over MVB-mogelijkheden.	Over de volledige horizon. MVB zal met de jaren verder geïntegreerd worden in alle investeringsbeslissingen.			
	2	De deelnemers van Pensioenfonds PostNL kunnen feedback geven op het MVB-beleid van Pensioenfonds PostNL	- 4 polls per jaar - 1 MVB webinar per jaar - 1 keer per jaar input van deelnemers meenemen in de evaluatie van de MVB ambitie			
Beleid	3	Voor alle liquide beleggingscategorieën is een uitvoerings- benchmark met aanzienlijke ESG-keuzes het vertrekpunt	50%	75%		
	4	Aantal beleggingscategorieën waarin expliciete SDG-doelstellingen zijn geformuleerd	50%	75%	100%	
Implementatie	5	Bijdrage leveren aan de lange termijn doelstelling van het Pensioenfonds om voor einde 2023 te voldoen aan de PAB-CO2 reductiedoelstelling	Voldoen aan PAB-CO2 doelstelling		Overtreffen van PAB-CO2 doelstelling	
	6	MVB-smaak 4/5 (SFDR 8/9) implementatie binnen de totale portefeuille in beleggingscategorieën waar dit mogelijk is	40%	60%	80%	
	7	Aanzienlijk deel van de liquide portefeuille heeft een meetbare positieve impact op de SDG's 3 en 13	40%	60%	80%	
	8	Best in class en engagement wordt toegepast op de onderliggende beleggingen	25%	35%	50%	
Verantwoording	9	Frequente en relevante MVB-communicatie met deelnemers	3 communicatie tools, 6 updates per jaar		4 communicatie tools, 12 updates per jaar	
	10	MVB-jaarverslag dient een goede samenvatting te zijn van het volledige MVB-beleid.	Gemiddelde score boven de 8 o.b.v. evaluatie stakeholders			

Goed ondernemingsbestuur bij uitvoeringspartners en vermogensbeheerders

Het pensioenfonds beoordeelt of het MVB-beleid van haar uitvoeringspartners en vermogensbeheerders in lijn is met het MVB-beleid van het fonds. Bij een nieuw aan te stellen partij wordt dit expliciet in de beoordeling meegenomen.

Goed ondernemingsbestuur in de beleggingsportefeuille

PF PostNL wil ook goed bestuur stimuleren bij de bedrijven die in de beleggingsportefeuille van het fonds zijn opgenomen. Dat doen wij onder andere door:

- het uitbrengen van stemmen en het voeren van een dialoog met bedrijven waar wij in beleggen;
- door bedrijven met goed ondernemingsbestuur te belonen door er (meer) in te beleggen of minder te beleggen in bedrijven met een minder goed ondernemingsbestuur; en
- specifiek binnen de vastgoedbeleggingen zich te richten op duurzame vastgoedbeleggingsfondsen.

Wat is goed ondernemingsbestuur?

Er is bij een bedrijf sprake van goed ondernemingsbestuur als het bedrijf goed, efficiënt en verantwoord geleid wordt en er tegelijkertijd verantwoording over het gevoerde beleid afgelegd wordt aan alle belanghebbenden waaronder de eigenaren (in ons geval het pensioenfonds), werknemers, afnemers en de samenleving als geheel.

Instrumenten om onze duurzaamheidsdoelstellingen te behalen

Hoe vertalen wij onze MVB-overtuigingen naar onze beleggingen? Wij gebruiken daarvoor onderstaande instrumenten.

Uitsluitingen

We sluiten bedrijven uit die de grootste negatieve bijdrage leveren aan het klimaat binnen hun sector. Ook sluiten we bedrijven en/of landen uit die betrokken zijn bij ernstige schendingen van de mensenrechten en een aantal andere ethische criteria. Bij het uitsluiten van landen richten we ons niet

alle bedrijven in die landen maar alleen op staatsgerelateerde bedrijven en staatsobligaties.

Screening en MVB-integratie

De ondernemingen waarin we beleggen moeten voldoen aan de Global Compact Principles (UNGCP) en OESO-richtlijnen. Deze regels zijn opgesteld door de Verenigde Naties en gaan over het naleven van kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en (anti-)corruptie. Constaten we dat er in één van onze (sub)portefeuilles direct belegd wordt in ondernemingen die handelen in strijd met deze principes? Dan gaan we met deze bedrijven via de fiduciair in dialoog.

Ook kijken wij hoe externe vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen omgaan met duurzaamheid. Hoe krijgen Gezondheid en Welzijn en Klimaat vorm in hun (en dus ook ons) beleggingsproces?

Actief aandeelhouderschap

Dialoog We voeren de dialoog met bedrijven en externe managers om de klimaatverandering onder de aandacht te brengen en de algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen werken we samen met andere partijen (bijvoorbeeld Platform Living Wage Financials en Climate 100+).

Stemrecht We oefenen ons stemrecht uit om duidelijk te maken wat wij vinden van de manier waarop ondernemingen in onze portefeuilles met MVB-kwesties omgaan. Daarbij ligt onze focus op Gezondheid & Welzijn en Klimaat).

Class Actions Als actief aandeelhouder komen wij samen met andere beleggers in actie bij (vermoeden van) wanbestuur. Bijvoorbeeld bij fraude, corruptie en omkoping binnen een bedrijf. We laten ons dan bijstaan door partijen die gespecialiseerd zijn in zogenaamde class actions. Dit zijn collectieve rechtszaken of

massaschadeclaims die kunnen worden aangespannen als er duidelijke aanwijzingen zijn dat er financiële schade is geleden door wanbestuur.

Positieve en negatieve impact

We willen beleggen in oplossingen die positief bijdragen aan onze duurzaamheidsdoelen. We kiezen er daarom voor om met behulp van thematische beleggingen specifieke accenten te leggen. Thematische beleggingen moeten aan de volgende criteria voldoen:

- De belegging draagt bij aan verdere verduurzaming van de portefeuille;
- De belegging levert een positieve bijdrage aan Gezondheid en Welzijn of Klimaat;
- De positieve impact van de belegging is meetbaar;
- De belegging resulteert niet in een verslechtering van het risico/rendementsprofiel; en
- De belegging past binnen de risicokarakteristieken van PF PostNL.

Daarnaast willen we voorkomen dat onze beleggingen negatieve impact hebben op verschillende duurzame onderwerpen. Wij houden daar rekening mee in de selectie van beleggingen en monitoren dit regelmatig.

Op weg naar Parijs: klimaat-neutraal in 2050

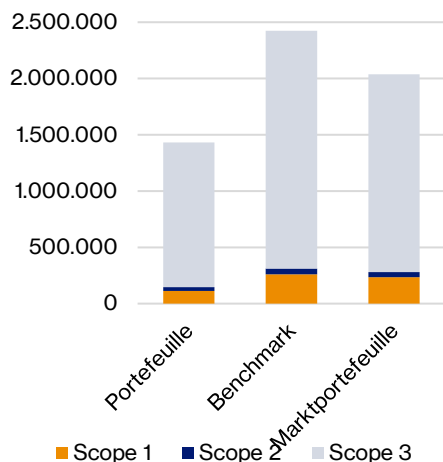
PF PostNL ondersteunt de doelstelling van het Klimaatakkoord om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen (CO₂e) wereldwijd terug te dringen en daarmee de negatieve impact op het klimaat te beperken en uiteindelijk zelfs te voorkomen.

Het pensioenfonds richt zich op drie hoofdzaken:

- Het reduceren van de CO₂e in de portefeuille.
- Het doel is uiteindelijk klimaatneutraal te zijn;
- Inzicht hebben in de blootstelling naar mogelijke 'stranded assets';
- Het vermijden van beleggingen in CO₂e-intensieve bedrijven zoals kolenmijnen.

De volgende grafiek toont de emissie van bedrijven in de beursgenoteerde beleggingsportefeuille gedurende 2022 en hoe de portefeuille heeft gepresteerd ten opzichte van de markt op basis van een standaard portefeuille (marktportefeuille) en een niet-duurzame portefeuilleconstructie op basis van onze portefeuilleallocaties (benchmark).

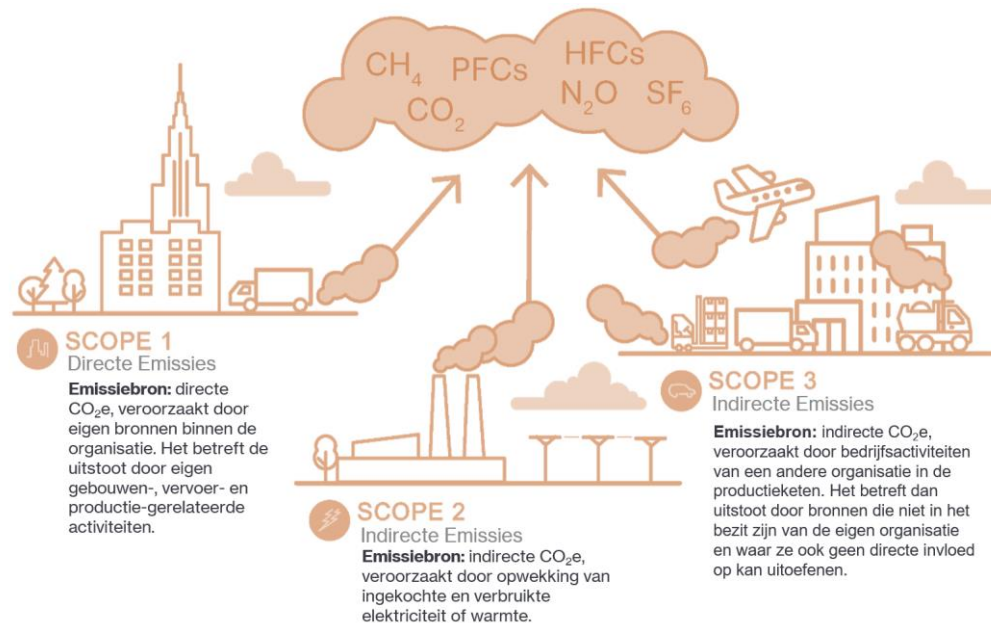
Hieruit blijkt dat de beleggingen van het pensioenfonds beduidend minder CO₂e hebben uitstoten¹. In bijlage VI is een toelichting opgenomen hoe de emissiedata tot stand is gekomen.

¹ In dit hoofdstuk betreft dit de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en hoogrentende waarden en is alle data afkomstig uit dezelfde dataprovider. Bron: ISS, 2022

* De marktportefeuille weerspiegelt een standaard portefeuille bestaande uit 69% aandelen, 27% vastrentend en 4% infrastructuur. Bron: [DNB, 2022](#).

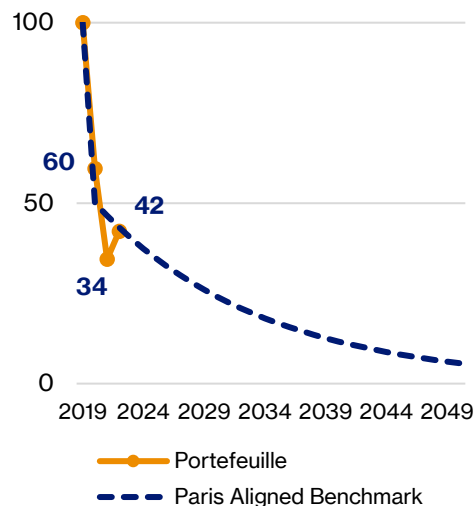
Wat betekent CO₂e scope 1, 2 & 3?

	TRANSPARANTIE BEDRIJVEN	EMISSIE (ton CO ₂ e)		RELATIEVE CO ₂ e VOETAFDRUK
	Aantal / weging	Scope 1&2	Incl. scope 3	Per euro mln. geïnvesteerd
Portefeuille 2022	78% / 93%	145.717	1.432.481	40
Benchmark 2022	72% / 94%	310.556	2.424.341	86
Vershil		-53%	-41%	-52%
Marktportefeuille	75% / 93%	188.831	1.378.649	77
Portefeuille 2021	67% / 85%	168.966	1.698.304	33
Benchmark 2021	68% / 91%	382.861	2.952.056	75

Relatieve CO₂e voetafdruk van de beursgenoteerde portefeuille¹

PF PostNL wil voldoen aan het klimaatakkoord van Parijs, dat uitgaat van een stapsgewijze afname van CO₂e. Daarom volgen wij het pad van de Paris Aligned Benchmark (PAB). Onderstaande grafiek geeft weer hoe de CO₂e voetafdruk van de portefeuille afneemt ten opzichte van het jaar 2019. Daaruit komt naar voren dat de beursgenoteerde beleggingsportefeuille van PF PostNL voldoet aan de doelstelling en voorloopt op de PAB².

² Geïndexeerd. Jaar 2019 = 100

Relatieve CO₂e voetafdruk per sector

Onderstaande grafiek laat de verdeling van een miljoen euro belegd vermogen naar sectoren zien op basis van de voetafdruk. De sectoren Materialen, Energie en Nutsbedrijven hebben relatief de grootste CO₂e voetafdruk.³

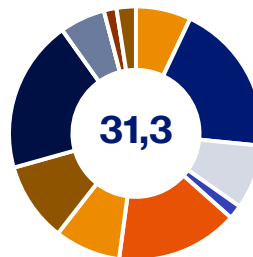

- Communicatie diensten (1%)
- Discr. consumptiegoederen (3%)
- Consumptiegoederen (3%)
- Energie (11%)
- Financiële diensten (1%)
- Gezondheidszorg (2%)
- Industrieel (9%)
- Informatie Technologie (4%)
- Materialen (34%)
- Overige sectoren (6%)
- Vastgoed (1%)
- Nutsbedrijven (25%)

³ Bron: ISS, 2022

Financiële impact door klimaatrisico's

Als de klimaatdoelstellingen wereldwijd niet gerealiseerd worden, kan het aantal overstromingen, droogtes en stormen toenemen. PF PostNL heeft een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen hiervan. Onderstaande figuur geeft weer dat dergelijke gebeurtenissen een mogelijk verlies opleveren van ca. € 31 miljoen (ongeveer 1% van de beursgenoteerde beleggingen)⁴.

- Communicatie diensten (7%)
- Discr. consumptiegoederen (20%)
- Consumptiegoederen (8%)
- Energie (2%)
- Financiële diensten (16%)
- Gezondheidszorg (8%)
- Industrieel (10%)
- Informatie Technologie (19%)
- Materialen (6%)
- Overige sectoren (0%)
- Vastgoed (2%)
- Nutsbedrijven (2%)

⁴ Bron: ISS, 2022

Het risico van 'stranded assets': klimaat intensieve bedrijven vermijden

Klimaatverandering heeft negatieve maatschappelijk effecten en leidt ook tot beleggingsrisico's. Op korte termijn zal de maatschappij een energietransitie moeten doormaken die het risico van zogenoemde stranded assets met zich meebrengt.

Brandstoffen die de meest negatieve invloed hebben op het klimaat, zoals kolen, zouden als eerste een stranded asset kunnen worden. Daarom hebben wij besloten niet meer in kolenmijnen te beleggen en zijn kolencentrales per 2021 uitgesloten.

Wat zijn Stranded Assets?

Stranded assets zijn bezittingen die als gevolg van de energietransitie geen of nauwelijks waarde meer hebben. Denk aan een voorraad benzine terwijl steeds meer auto's op elektriciteit rijden of een verbod op bepaalde producten die zeer vervuילend zijn. Van het laatste is voorsnog geen sprake in Nederland of Europa.

Het pensioenfonds doet verder onderzoek naar de gevolgen van de energietransitie op oliebedrijven en bekijkt welke acties mogelijk zijn.

tCO2e potentieel toekomstige uitstoot.
Portefeuille: 991.561
Benchmark: 19.682.905

Portefeuille

- Kolen reserves (11%)
- Olie & Gas reserves (89%)

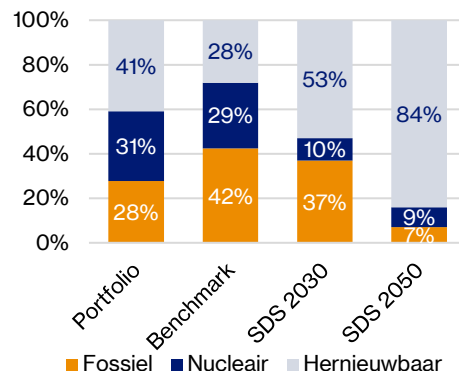
Bovenstaande grafiek toont aan hoeveel toekomstige uitstoot er door kolen en olie & gas beleggingen binnen onze portefeuille en de benchmark wordt gegenereerd. Zoals de grafiek aantoont ligt de toekomstige uitstoot van onze portefeuille aanzienlijk lager.

Voor het realiseren van een koolstofvrije toekomst is het van groot belang dat de huidige mix van energiebronnen een transitie ondergaat naar het gebruik van alleen hernieuwbare energiebronnen. Nutsbedrijven die vertrouwen op fossiele energieproductie zonder

vervangingsplan lopen daarnaast het risico op financieel- (Stranded Assets) en reputationeel risico.

De tabel onderstaand toont een inschatting van welke energiebronnen er nodig zijn voor de energietransitie en hoe deze energiebronnen vertegenwoordigd zijn in de portefeuille, de benchmark en hoe de portefeuille eruit zou moeten zien in het jaar 2030 en 2050 om in lijn te komen met de [Sustainable Development Scenario \(SDS\)](#) van het International Energy Agency (IEA).

Uit de grafiek blijkt dat wij al aanzienlijk minder in fossiele energiebronnen beleggen. Om de klimaat-doelstellingen te realiseren moet in de portefeuille nog meer uit hernieuwbare energiebronnen komen. PF PostNL spant zich in om hier een bijdrage aan te leveren.

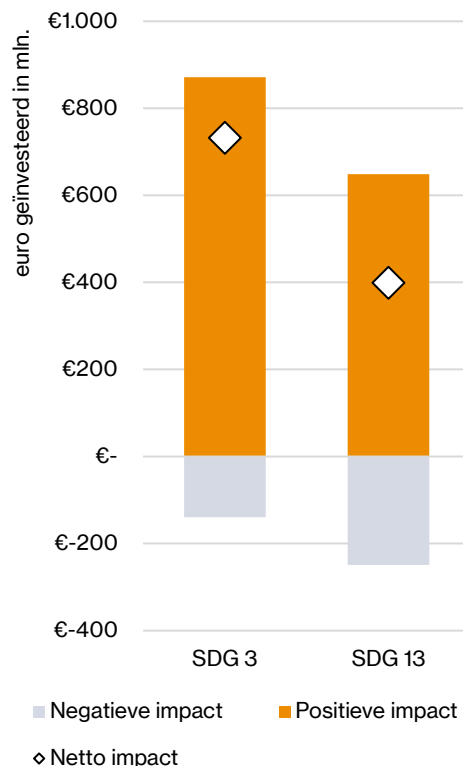
Positieve & negatieve impact van de beleggingen

PF PostNL wil meer beleggen in bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan de VN-ontwikkelingsdoelen (SDG's) die passen bij haar focusthema's Klimaat en Gezondheid & Welzijn. Specifiek richten wij ons op SDG 3 (Gezondheid & Welzijn en SDG 13 (Klimaatactie).

SDG-impact van de beursgenoteerde portefeuille

Alle beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en vastgoed in de beursgenoteerde portefeuille van PF PostNL krijgen een SDG-impactscore (zie kader). De grafiek rechts geeft weer hoeveel positieve en hoeveel negatieve impact de beursgenoteerde portefeuille van het pensioenfonds in 2022 heeft gerealiseerd op onze focus-SDG's. De grafiek is gebaseerd op de

SDG-impactscores van de beleggingscategorieën. Hoewel onze beleggingen behoorlijk positieve bijdrage leveren aan de focus SDG's onderstreept de hoeveelheid negatieve bijdrage het belang van verdere verduurzaming binnen de portefeuille.

Benchmarks voor aandelenbeleggingen

Specifiek voor de aandelenbeleggingen zijn er benchmarks opgezet met vergaande uitsluitingen en meer aandacht voor positieve en negatieve bijdragen in brede zin. De aandelen beleggingen kunnen aan deze benchmarks worden gespiegeld. Op deze manier kan ook de CO₂e worden gereduceerd.

Bijlage V weergeeft een overzicht van alle SDG scores per instrument in de beursgenoteerde portefeuille.

Hoe werkt een SDG-impactscore?

De SDG Impactscore geeft aan hoeveel positieve én/of negatieve invloed de activiteiten van een bedrijf hebben op specifieke SDG's. De score houdt ook rekening met hoe ondernemingen de negatieve effecten beperken en hoe zij gebruik maken van bestaande en nieuwe mogelijkheden om positief bij te dragen aan de SDG's.

Voor elk van de 17 SDG's wordt de impact van een bedrijf bepaald aan de hand van drie pijlers:

- de producten en diensten van het bedrijf;
- de bedrijfsvoering van het bedrijf;
- de betrokkenheid bij en de snelheid van reageren op controverses.

Op basis van deze drie pijlers wordt per bedrijf een score tussen -10 (sterk negatieve SDG bijdrage) tot +10 (sterk positieve SDG bijdrage) berekend.

Indien een bedrijf een +10 score heeft dan wordt 100% van de beleggingswaarde gerekend als positieve bijdrage op desbetreffende SDG. Indien de score -4 is dan wordt 40% van de beleggingswaarde gerekend als negatieve bijdrage op de desbetreffende SDG.

Beleggen in groene obligaties voor een positieve bijdrage aan het klimaat

Binnen de beleggingsportefeuille belegt PF PostNL in staatsobligaties van stabiele landen zoals Nederland, Duitsland en Frankrijk. Dit gebeurt om toekomstige pensioenbetalingen met een mate van zekerheid te kunnen betalen. Het kapitaal dat deze landen aantrekken door obligaties uit te geven kunnen zij in principe voor alle doeleinden gebruiken.

In het geval van een groene obligatie mag de opbrengst van de obligatie echter alleen worden gebruikt voor milieuprojecten gericht op de reducering van de CO₂-uitstoot.

PF PostNL belegt zowel in groene staatsobligaties als groene

bedrijfsobligaties. Deze obligaties worden gebruikt voor diverse milieuprojecten, zoals de financiering voor groene energiewinning via windmolens of zonnepanelen. PF PostNL belegt per eind 2022 circa 10% (€96 miljoen) van de staatsobligaties portefeuille in groene staatsobligaties. Onderstaande grafiek toont aan op welke SDG's deze staatsobligaties een positieve bijdrage leveren.

Wij bekijken elk jaar of het wenselijk is het percentage groene obligaties te verhogen. Bij deze afweging spelen het beleggingsrisico en rendement altijd een belangrijke rol: de ambitie en doelstelling van PF PostNL is immers ook om rendement te maken voor de deelnemers en hen te voorzien van een goed pensioen.

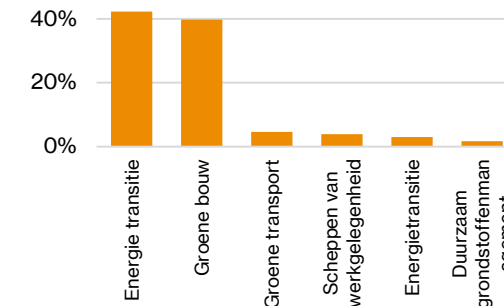
Groene bedrijfsobligaties in het bedrijfsobligatiemandaat NNIP

PF PostNL belegt sinds 2020 in groene bedrijfsobligaties door middel van het NNIP Corporate Green Bonds Mandaat.

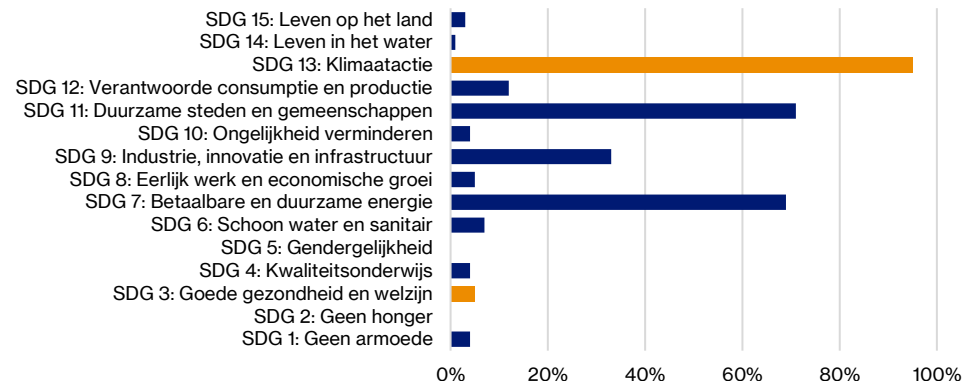
Onlangs hebben we aangescherpte afspraken gemaakt met NNIP omtrent MVB-doelstellingen waaronder het leveren van positieve bijdrage op de door het fonds geselecteerde SDG's.

Zo hebben we eind 2022 afgesproken met NNIP om naast obligaties met een SDG 13 (Klimaat) positieve bijdrage ook te gaan beleggen in obligaties met een expliciete positieve bijdrage naar SDG 3 (Gezondheid & welzijn). Hiermee is circa 21% van de bedrijfsobligatieportefeuille 'vergroend' door het hanteren van een expliciete positieve impact doelstelling.

De volgende grafiek geeft weer aan welke duurzame projecten een investering in dit mandaat bijdraagt.

De grafiek onderstaand weergeeft in welke mate de beleggingen in het NNIP mandaat bijdragen aan SDG's. Zo dragen maar liefst 95% van de obligaties bij aan projecten met een SDG 13 bijdrage. Komend jaar focussen we op het verder verhogen van de positieve bijdrage naar SDG 3.

- 1 - Geen armoede (7%)
- 2 - Geen honger (2%)
- 3 - Goede gezondheid en welzijn (9%)
- 4 - Kwaliteitsonderwijs (2%)
- 5 - Gendergelijkheid (1%)
- 6 - Schoon water en sanitair (3%)
- 7 - Betaalbare en duurzame energie (13%)
- 8 - Eerlijk werk en economische groei (9%)
- 9 - Industrie, innovatie en infrastructuur (6%)
- 10 - Ongelijkheid verminderen (2%)
- 11 - Duurzame steden en gemeenschappen (18%)
- 12 - Verantwoorde consumptie en productie (5%)
- 13 - Klimaat (12%)
- 14 - Leven in water (4%)
- 15 - Leven op land (5%)
- 16 - Vrede, justitie en sterke publieke diensten (1%)
- 17 - Partnerschap om doelstellingen te bereiken (0%)

Screening & uitsluitingen

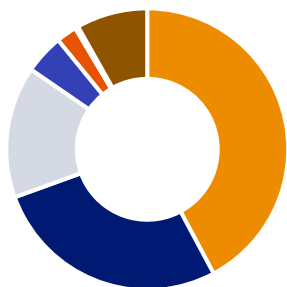
Best-in-class beleggen en sterke ESG-rating

Waar mogelijk hanteert het pensioenfonds een 'best-in-class' aanpak. Hiermee streeft het fonds alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Goed ondernemingsbestuur is daarvan een belangrijk onderdeel.

De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van 'ESG-ratings'.

De cirkeldiagram toont dat er binnen de portefeuille van PF PostNL geen beleggingen zijn in bedrijven met de laagste rating (CCC) en 2% bedrijven met een B-rating.

De ESG-rating is een belangrijke indicator bij de keuze met welke bedrijven een dialoog te voeren. Als er geen verbetering zichtbaar is, worden bedrijven met een B-rating uit de portefeuille verwijderd.

41% van de fonds- en mandaat-beheerders (excl. niet-genoteerde alternatieve beleggingen) waarin het pensioenfonds belegt hanteert een best-in-class beleid.

Uitsluitingen om negatieve effecten beleggingen te voorkomen

Het pensioenfonds wil de negatieve impact van haar beleggingen op het milieu of de maatschappij en het risico op waardevermindering vermijden of voorkomen. Wij hebben een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste (potentiële) negatieve effecten op specifiek de thema's Gezondheid & welzijn en Klimaat. Een voorbeeld hiervan is tabak consumptie.

Roken brengt ernstige schade toe aan de gezondheid en daarom heeft PF PostNL besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten. PF PostNL heeft geen beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit tabak.

Ook bedrijven actief in het mijnen van kolen of energie opwekken uit kolen sluiten wij uit. Dit vanuit de negatieve impact die het met zich meebrengt op het klimaat. PF PostNL heeft geen beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit kolen.

Daarnaast hanteert het pensioenfonds ook diverse andere uitsluitingen, zoals van landen en/of bedrijven op sanctielijsten, bedrijven en landen die mensenrechten schenden en/of slechte arbeidsomstandigheden creëren. Dit wordt hieronder beschreven.

Wettelijke uitsluitingen van landen en/of ondernemingen

PF PostNL wil niet beleggen in ondernemingen of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de Europese Unie (EU Sanctielijst) of de Verenigde Naties (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven.

Ook beleggen wij niet in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van controversiële wapens, zoals clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapens en biologische en chemische wapens. Alleen als er binnen beleggingsfondsen voor een heel klein deel belegd wordt in deze wapens is dit wettelijk gezien goorloofd. In de gescreende beleggingen van het pensioenfonds zijn er dan ook geen ondernemingen opgenomen die in verband kunnen worden gebracht met controversiële wapens.

Wat is een ESG-rating?

ESG staat voor Environmental, Social en Governance, oftewel milieu, mens en goed bestuur. De ESG-rating is een systematiek waarbij een dataleverancier (in dit geval MSCI ESG Research) bedrijven beoordeelt op hun MVB-beleid en uitvoering daarvan. Deze beoordeling levert een score ('rating') op. De score AAA is de hoogst mogelijke rating, CCC de laagst mogelijke rating.

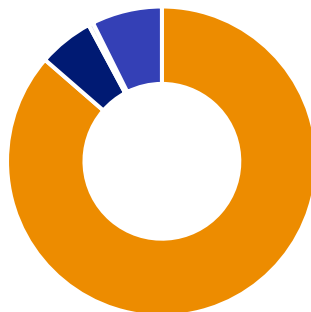
Het mijden van bedrijven die maatschappelijke normen ernstig overschrijden

PF PostNL is van mening dat bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om met respect voor de maatschappij te ondernemen. Als een bedrijf ernstige negatieve impact veroorzaakt, kiest het pensioenfonds ervoor deze uit te sluiten van de beleggingen. Hiervoor wordt de UN Global Compact als maatstaf gebruikt. In het kader rechts kunt u lezen hoe deze screening plaatsvindt.

Ondernemingen die negatief scoren op de UN Global Compact normen moeten doorgaans kosten maken om schade te herstellen, onder andere door juridische claims. Het overschrijden van deze normen heeft dus vaak ook financiële gevolgen.

In het figuur hiernaast is te zien dat PF PostNL per eind 2022 voor minder dan 0,2% van de totale portefeuille belegde in ondernemingen die dergelijke rechten schenden. De beleggingen met een Fail status zijn afkomstig uit het L&G ESG Emerging Markets Government Bonds Fund (2), het AegonAM MM Credit fonds (20) en het AegonAM MM Long Term Investment Fund (2) fonds. De ondernemingen die verantwoordelijk

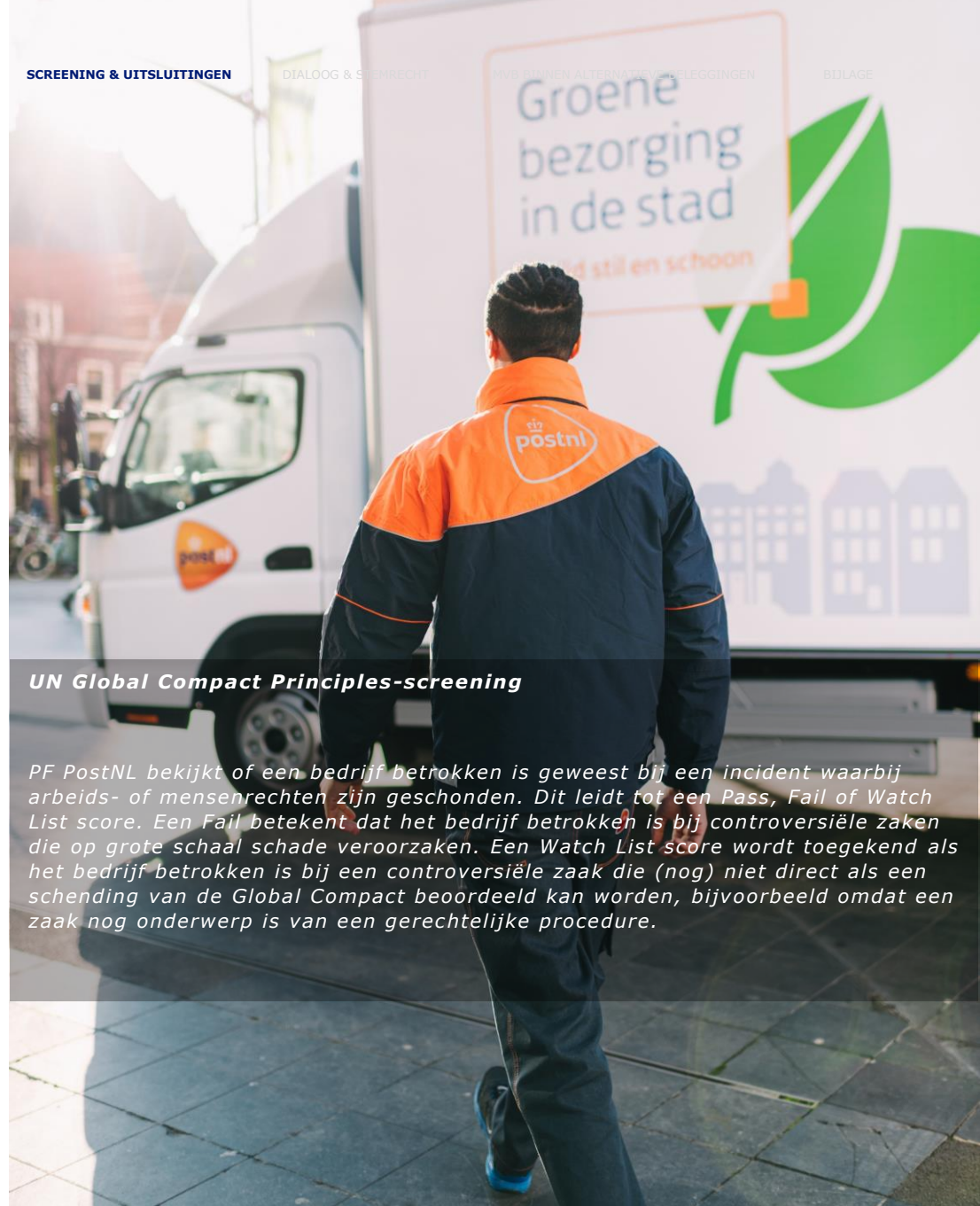
zijn voor deze schendingen komen in aanmerking voor engagement.

- Pass (39,5%)
- Watchlist (2,6%)
- Fail (0,2%)
- Onbekend (3,4%)

Overzicht van alle uitsluitingen

De uiteindelijke lijst waar het pensioenfonds niet in wenst te beleggen, oftewel de uitsluitingenlijst, is gepubliceerd op de website. Bijlage VII van dit jaarverslag bevat het overzicht per eind 2022.

UN Global Compact Principles-screening

PF PostNL bekijkt of een bedrijf betrokken is geweest bij een incident waarbij arbeids- of mensenrechten zijn geschonden. Dit leidt tot een Pass, Fail of Watch List score. Een Fail betekent dat het bedrijf betrokken is bij controversiële zaken die op grote schaal schade veroorzaken. Een Watch List score wordt toegekend als het bedrijf betrokken is bij een controversiële zaak die (nog) niet direct als een schending van de Global Compact beoordeeld kan worden, bijvoorbeeld omdat een zaak nog onderwerp is van een gerechtelijke procedure.

Dialoog & stemrecht

In gesprek met bedrijven voor een duurzamere wereld

Het pensioenfonds gaat de dialoog aan met bedrijven om aan te geven wat het fonds belangrijk vindt. Wij willen op deze manier bedrijven bewegen tot het realiseren van positieve veranderingen. Het aangaan van gesprekken zoals bovenstaand omschreven wordt ook wel *engagement* genoemd.

De engagement-activiteiten worden niet uitgevoerd door het pensioenfonds zelf maar besteden wij uit aan de vermogensbeheerders en de fiduciaire beheerder. Daarnaast zoeken wij samenwerking op met andere partijen. Op deze manier voeren wij de dialoog op drie verschillende lagen:

1. engagement via de fiduciair vermogensbeheerder van het pensioenfonds;

2. engagement via de beleggingsfondsen en -mandaten waar het pensioenfonds in belegt;
3. engagement door aansluiting bij engagement-initiatieven (bijv. Climate Action 100+).

Inzicht in de positieve én negatieve impact van onze beleggingen stelt ons in staat om een effectief duurzaam beleid te voeren en te bepalen met welke bedrijven wij de dialoog aangaan.

Onderstaand gaan we verder in op de resultaten die zijn behaald door middel van deze drie lagen.

Engagement door de fiduciair vermogensbeheerder

Het fiduciair vermogensbeheer van het pensioenfonds is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen. Zij adviseren en integreren alle aspecten van vermogensbeheer zoals het opstellen van de beleggingsstrategie, samenstellen van de ideale beleggingsmix en het actief beheren of uitbesteden van portefeuilles. Ook ondersteunen zij het pensioenfonds in het integreren van duurzaam beleggen, waar engagement deel van uitmaakt.

In 2022 is onze fiduciair vermogensbeheerder in gesprek gegaan met al onze vermogensbeheerders en heel gericht met een aantal bedrijven in de beleggingsportefeuille. In samenwerking met andere beleggers zijn zij met nog eens 196 bedrijven een dialoog aangegaan. Niet al deze bedrijven zitten nu in onze portefeuille, maar komen wel in aanmerking.

Bijlage II weergeeft een overzicht van de engagements die zijn uitgevoerd door de fiduciair

vermogensbeheerder namens het pensioenfonds, per onderwerp (Ecologie, Sociaal, Governance).

Een voorbeeld van deze engagements is het dialoog met Alphabet, het moederbedrijf van Google en YouTube over mensenrechten.

De dialoog aangaan met Alphabet voor mensenrechten

Mag YouTube alles uitzenden, zonder toezicht? Kan Google alles publiceren? In 2022 zette Van Lanschot Kempen namens ons een nieuwe stap in hun engagement met Alphabet, het moederbedrijf van onder andere Youtube en Google. In 2020 vroegen wij op de aandeelhoudersvergadering van het bedrijf samen met andere aandeelhouders, om een commissie op bestuursniveau op te zetten die toezicht houdt op mensenrechtenrisico's. De resolutie haalde het niet, maar het bedrijf zette de commissie wel op.

In 2022 dienden wij een nieuwe resolutie in met het verzoek een onafhankelijk mensenrechtenrapport op te laten stellen en huidig beleid te evalueren. Ook deze resolutie kreeg geen meerderheid, de zaak staat nu wel op het netvlies van het bedrijf.

Bron: Beleggingsfonds Northern Trust, engagement door Van Lanschot Kempen, 2022

Engagement door beleggingsfondsen en mandaten

PF PostNL heeft óók gesprekken gevoerd met de externe vermogensbeheerders die het pensioenvermogen beheren. Doel van de gesprekken was om te beoordelen of het MVB-beleid dat zij voeren in lijn is met het MVB-beleid van het pensioenfonds.

Circa 63% van de externe vermogensbeheerders in de portefeuille (excl. niet-genoteerde alternatieve beleggingen) van PF PostNL voert engagement uit op de bedrijven waarin wordt belegd.

Bijlage I toont aan welke vermogensbeheerders in de portefeuille namens het pensioenfonds de dialoog met bedrijven is aangegaan. Rechts en op de volgende pagina ziet u enkele voorbeelden van engagement dat heeft plaatsgevonden voor een aantal van onze beleggingen.

Voorkomen van technologiemisbruik met nadelige gevolgen voor de maatschappij

M&G wilde er zeker van zijn dat deze Amerikaanse producent van medische technologie en apparatuur maatregelen heeft genomen om misbruik van zijn producten te voorkomen. Het vermoeden bestond dat DNA-herkennings technologie van Thermo Fischer gebruikt zou kunnen worden bij de onderdrukking van Oeigoeren door China in de regio Xinjiang. Thermo Fischer heeft nu zijn beleid, procedures én verkoopproces geoptimaliseerd om mogelijk misbruik uit te sluiten. M&G is hiermee tevreden en heeft daarmee het engagement met Thermo Fischer succesvol afgesloten.

Bron: beleggingsfonds M&G, 2022

Het gesprek aangaan om de schade aan klimaat te voorkomen

Energiebedrijf Enel hoort bij de top 5% van de meest CO₂-intensieve bedrijven in het bredere beleggingsuniversum. De onderneming vervult in onze ogen een voortrekkersrol op het gebied van CO₂-reductie. Maar niet alles is nog goed geregeld. Wij zagen vorig jaar bijvoorbeeld dat Enels lange termijn doelstellingen voor uitstootreductie nog niet onafhankelijk zijn gevalideerd. Daarom namen wij in het najaar van 2022 contact met hen op. Enel heeft vervolgens bevestigd dat zij weldegelijk lange termijn doelstellingen nastreven, onder meer om CO₂-neutraal te zijn in 2040.

Inmiddels zijn ook de plannen van het bedrijf voor de reductie van Scope 1, 3 én 3 emissies goedgekeurd door de SBTi, de Science Based Targets initiative, die de plannen langs de meetlat van het Akkoord van Parijs legt. Enel voldoet hiermee aan het scenario om de opwarming van de aarde onder de 1.5 graden te houden. Ons engagement met Enel is hiermee afgesloten.

Bron: beleggingsfonds BlackRock (iShares), 2022

Duurzaamheidsdoelen voor de beloning van het bestuur van Coloplast

Wij spraken Coloplast, een Deense producent van medische hulpmiddelen, in 2021 en 2022 over de beloning van het bestuur. Wij drongen erop aan dat duurzaamheidsdoelen deel uit zouden gaan maken van de beloningsstructuur van het management. Coloplast gaf relatief snel gehoor aan deze wens, maar kan volgens onze maatstaven hier nog verdere stappen in zetten. Het bedrijf heeft verscheidene duurzaamheidsdoelstellingen geïntegreerd in het strategische plan voor 2025, waaronder ook vermindering van de CO₂-uitstoot. Na het begin van onze dialoog met Coloplast bleek de onderneming ook bereid om de beloningsstructuur van het management aan te passen: duurzaamheidsdoelen kregen hierin een gewicht van 10% (naast groei en winst doelstellingen). Wij zijn blij met deze aanpassing, maar vinden dat duurzame doelstellingen een even groot gewicht moeten hebben als de financiële doelstellingen. Wij vervolgen daarom de dialoog met Coloplast met als doel om het percentage van 10% verder omhoog te krijgen.

Bron: Van Lanschot Kempen & beleggingsfonds Northern Trust, 2022

Sturen op klimaat, diversiteit en inclusie bij Stryker Corporation

Ons engagement met Stryker, een Amerikaanse producent van medische hulpmiddelen en medische technologische oplossingen, ging in 2022 vooral over de klimaatplannen van het bedrijf. Stryker heeft doelstellingen voor reductie van de CO₂ uitstoot voor 2030, maar deze zijn nog niet onafhankelijk getoetst door de Science Based Targets initiative (SBTi). Wij willen dat dit wel gebeurt. Stryker heeft laten weten dat dit is voorzien voor 2023. Ook bleek uit onze dialoog met het bedrijf dat Stryker dit jaar een nieuw beloningsbeleid bekend zal maken voor het hogere management, waarin de periodieke beloning wordt gekoppeld aan doelstellingen op het gebied van klimaat, diversiteit en inclusie.

Bron: Van Lanschot Kempen & beleggingsfonds Northern Trust, 2022

Verlagen van uitstoot door in gesprek te gaan met vastgoedinvesteerde Prologis

Prologis inc. is een Amerikaanse vastgoedinvesteerder die vooral actief in logistiek vastgoed, zoals distributiecentra. De dialoog met deze onderneming was gericht op hun klimaatambities en is in 2022 met succes afgesloten. Prologis heeft in juni 2022 toegezegd om al in 2040 klimaatneutraal te opereren wat betreft zowel scope 1 (bedrijfsactiviteiten), scope 2 (ingekochte energie) als scope 3 (activiteiten van gelieerde bedrijven en levensduur product). Dat betekent dat Prologis tien jaar voorloopt op het Akkoord van Parijs. Vooral de toezegging rond scope 3 is van belang, omdat deze uitstoot, in dit geval van de huurders van Prologis, ruim 99 procent van alle uitstoot van dit bedrijf uitmaakt. Huurders moeten dus aan de emissiereductie meewerken. Prologis heeft een adviesbureau ingehuurd om de kosten hiervan te berekenen. De onderneming heeft haar klimaatdoelstellingen ook ter goedkeuring voorgelegd aan het SBTi, het Science Based Targets initiative (SBTi), die deze onafhankelijk kan beoordelen.

Bron: Van Lanschot Kempen & beleggingsfonds Northern Trust, 2022

Klimaatdoelen en stoppen met mijnen naar steenkool

Niet zo lang geleden nog een traditioneel energiebedrijf met grote belangen in steenkool. Nu een internationaal nutsbedrijf dat op weg is de omslag naar schone energiebronnen te maken en klimaatdoelen heeft opgesteld die voor liggen op het Akkoord van Parijs. Van Lanschot Kempen's (VLK) engagement met het Tsjechische CEZ begon 5 jaar geleden en kreeg vaart toen VLK het bedrijf vanaf 2021 aansprak in samenwerking met andere aandeel- en obligatiehouders binnen Climate Action 100+.

VLK heeft het bedrijf onder meer geholpen om hun klimaatplannen te toetsen aan het SBTi-model (Science Based Target initiative), om er zo zeker van te zijn dat de doelstellingen effectief zijn en beantwoorden aan 'Parijs'. CEZ heeft inmiddels onder meer toegezegd in 2033 te stoppen met het mijnen van steenkool, vijf jaar eerder dan de Tsjechische overheid voorschrijft. De engagement is afgesloten, maar wij volgen het bedrijf op weg naar klimaatneutraliteit.

Bron: Climate Action +100, engagement door Van Lanschot Kempen, 2022

Gezamenlijk de dialoog voeren met ondernemingen

Het pensioenfonds is via de fiduciair vermogensbeheerder aangesloten bij de Climate Action 100+. Via dit samenwerkingsverband gaat een grote groep vermogensbeheerders en eigenaren, waaronder ook pensioenfondsen, de dialoog aan met bedrijven in CO₂-intensieve sectoren. Het gaat om 166 bedrijven die verantwoordelijk zijn voor 80% van de wereldwijde industriële emissie.

Het doel is om de opwarming van de aarde te beheersen en de transitie te maken naar een klimaatneutrale economie. Daarbij wil Climate Action 100+ het bestuurlijk raamwerk van bedrijven verbeteren, evenals de manier waarop zij over klimaat(plannen) rapporteren.

Waar werkt Climate Action 100+ aan?

Inmiddels hebben 119 van de 166 van de bedrijven een "net zero"-doelstelling vastgesteld voor het jaar 2050. Dat wil zeggen dat deze bedrijven zich hebben vastgelegd om de doelstellingen van het

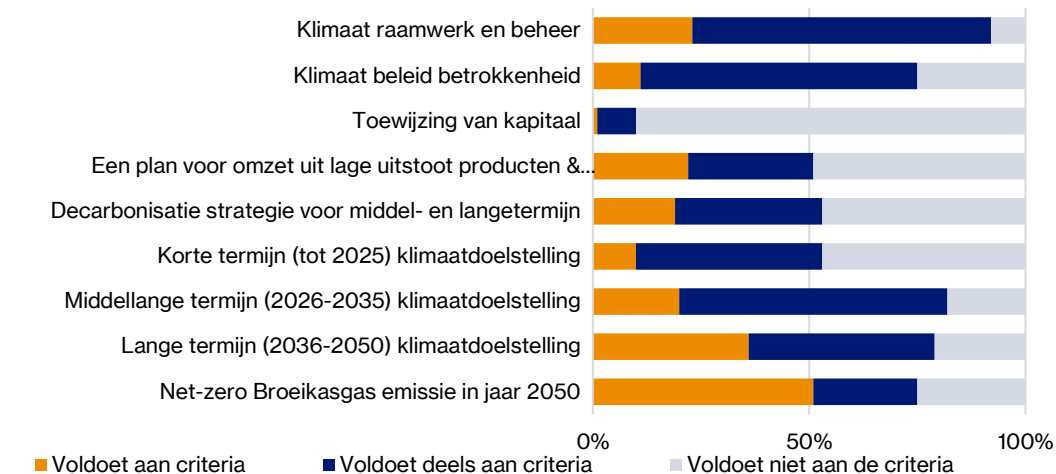
Akkoord van Parijs te halen: klimaatneutraal zijn in 2050.

Maar veel bedrijven hebben moeite met het vaststellen van (tussen)doelstellingen voor de korte- en middellange termijn. Dat geldt ook voor het afstemmen van de kapitaaluitgaven om tot het scenario van 1,5°C opwarming van de aarde te komen. Ook weten ondernemingen vaak niet hoe zij om moeten gaan met scope 3-emissies.

Climate Action 100+ geeft de prioriteit aan een dialoog met bedrijven waar een dergelijke klimaatdoelstelling en een

gedefinieerd pad om tot deze klimaatdoelstelling te komen nog onvoldoende aanwezig zijn, zodat er sneller klimaatactie kan worden ondernomen.

In dit kader zijn er in 2022 gesprekken gevoerd met ondernemingen zoals Eneos, Sasol, Formosa Petrochemical en CEZ (zie engagement voorbeeld links) waarin de ondernemingen werden aangemoedigd om hun doelstellingen voor het verminderen van de CO₂-uitstoot op de lange, middellange en korte termijn aan te scherpen.

Invloed door stemmen

Door het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen wil het pensioenfonds ondernemingen ook aanzetten tot een beter milieu- en klimaatbeleid en goed ondernemingsbestuur. Hoog op de agenda staan bijvoorbeeld een rechtvaardig beloningsbeleid en het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden en mensenrechten.

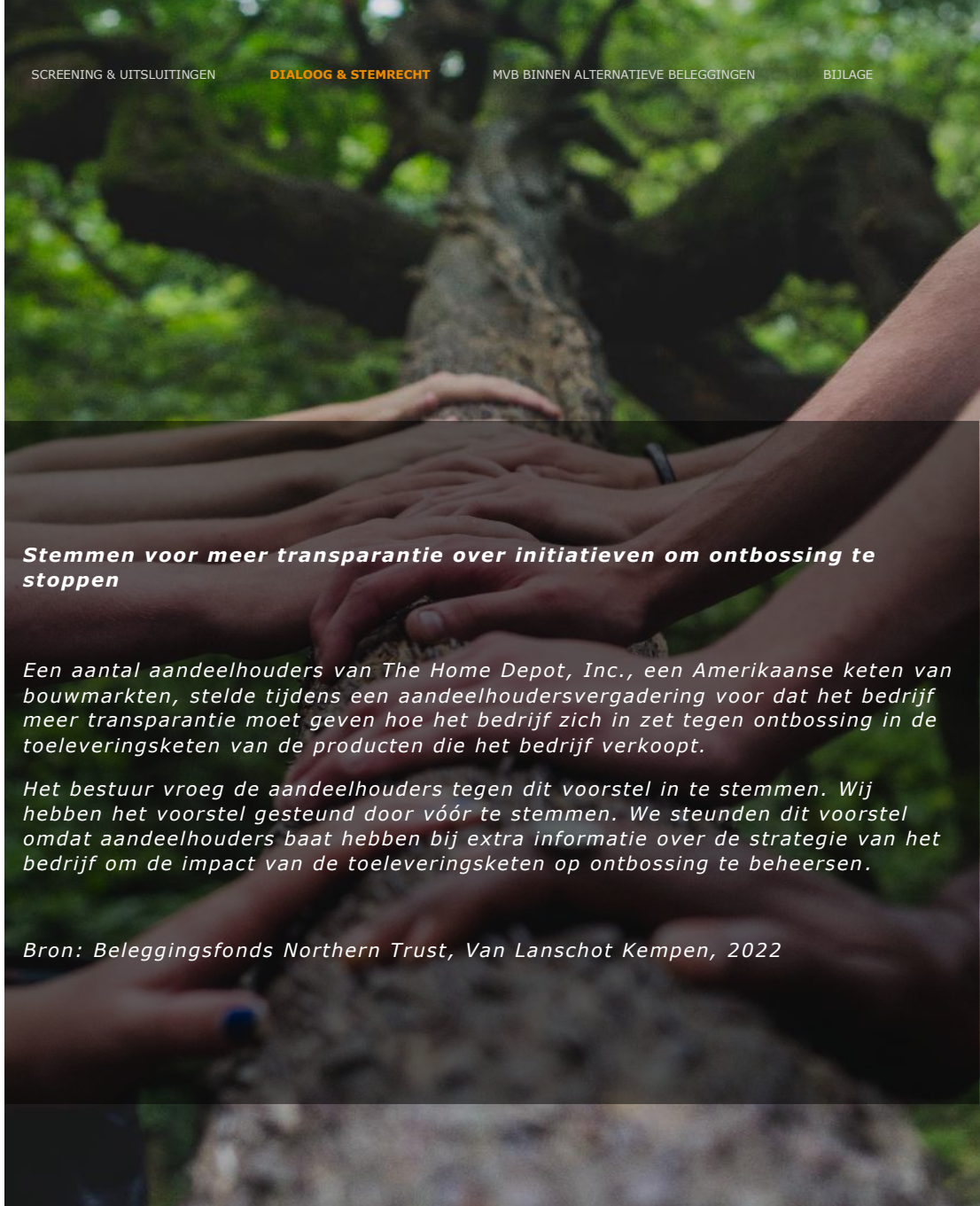
De tabel in de bijlage III geeft weer over hoe vaak het pensioenfonds haar stem heeft uitgebracht in 2022 en op welke manier dit is gedaan.

Wij stemden via onze uitvoerders in circa 10% procent van de stemmingen tegen de voorstellen van het management. Dat kon verschillende redenen hebben. Deze stemmingen betreffen vaak zaken als overnamebeschermingen, reorganisaties, vergoedingen van het management en aandelenuitgiften maar kunnen ook over onderwerpen als het klimaat gaan. Zo hebben we ook tegen het bestuur van The Home Depot, Inc. gestemd (zie rechts).

Daarnaast stemden wij relatief ook vaak tegen voorstellen van andere

aandeelhouders. Vooral als deze een negatieve impact zouden hebben op het milieu of minder passend zouden zijn bij goed ondernemingsbestuur.

Bij het uitbrengen van de stemmen zijn langetermijnwaardcreatie en de duurzaamheidsdoelstellingen belangrijk.

Stemmen voor meer transparantie over initiatieven om ontbossing te stoppen

Een aantal aandeelhouders van The Home Depot, Inc., een Amerikaanse keten van bouwmarkten, stelde tijdens een aandeelhoudersvergadering voor dat het bedrijf meer transparantie moet geven hoe het bedrijf zich inzet tegen ontbossing in de toeleveringsketen van de producten die het bedrijf verkoopt.

Het bestuur vroeg de aandeelhouders tegen dit voorstel in te stemmen. Wij hebben het voorstel gesteund door vóór te stemmen. We steunden dit voorstel omdat aandeelhouders baat hebben bij extra informatie over de strategie van het bedrijf om de impact van de toeleveringsketen op ontbossing te beheersen.

Bron: Beleggingsfonds Northern Trust, Van Lanschot Kempen, 2022

Maatschappelijk verantwoord beleggen met alternatieve beleggingen

Een positieve bijdrage door verduurzamen van vastgoedbeleggingen

De categorie niet-beursgenoteerd vastgoed is een van de beleggingscategorieën waar steeds meer informatie over duurzaamheidsaspecten beschikbaar komt. De vastgoedfondsen waar PF PostNL in belegt meten steeds vaker duurzaamheids-indicatoren zoals broeikasgasuitstoot, afvalstoffen en watergebruik. Daarnaast gebruikt het fonds een aanvullende maatstaf (GRESB) waarmee het fonds extra inzicht krijgt in verscheidene duurzaamheidsaspecten van

vastgoedfondsen en het mogelijk maakt om deze onderling te vergelijken. Aan de hand van deze informatie kunnen concrete doelen worden geformuleerd om klimaatneutraliteit te bereiken.

De tabel rechts weergegeven toont de hoeveelheid broeikasgas uitstoot, afvalstoffen en watergebruik dat wordt verbruikt door de vastgoedbeleggingen van het pensioenfonds⁵. Helaas zijn er nog geen benchmarks beschikbaar waarop deze metrieken kunnen worden geëvalueerd.

	GRESB Rating	Broeikas gas uitstoot (ton kg)	Afval stoffen (ton kg)	Water gebruik (m³)
	1 = laag 5 = hoog	per mln. geïnvesteerd vermogen	per mln. geïnvesteerd vermogen	per mln. geïnvesteerd vermogen
Aberdeen Euro Balanced Property Fund	5	8,5	5,4	48,6
Aberdeen Std. UK Shopping Center Trust	5	3,0	2,8	65,2
Amvest Residential Core Fund	5	4,0	1,8	153,3
Berkshire Multifamily Income Realty	4	7,1	2,0	341,8
Bouwinvest Dutch Inst.Residential comm	5	3,9	4,7	62,4
CBRE Dutch Residential Fund FGR	5	5,0	1,9	146,3
CBRE Dutch Retail Fund FGR	5	6,5	0,6	34,3
CBRE European Industrial Fund BV	5	7,3	3,7	73,0
CBRE Pan European Core Fund Class B	5	9,1	0,7	44,7
CBRE Retail Property Fund Iberica, FGR	5	1,1	4,1	161,9
Genesta Nordic Real Estate Fund II	4	3,8	0,4	52,0
GPT Wholesale Shopping Centre Fund	5	30,0	3,6	161,3
Hines European Core Fund, SICAV-S.A.	5	7,5	4,9	62,3
Invesco Real Estate European A	5	8,5	2,0	416,7
Invesco UK Residential Fund FCP-RAIF	3	5,1	2,5	n.t.b.
Morgan Stanley Prime Property Fund, LLC	4	5,7	0,8	117,4
NIAM Nordic Core-Plus II SICAV-FIS SCS	4	7,3	1,6	94,0
Prologis European Logistics Fund	5	11,9	6,3	197,1
Prologis Targeted US Logistics Fund, L.P.	2	3,1	0,0	23,1
Tishman Speyer European Core Fund	5	6,1	0,2	42,7
Vesteda Residential Fund	5	6,5	2,4	174,5

⁵ Bron: GRESB, 2022

De dialoog aangaan voor vastgoedbeleggingen

Om verdere stappen te zetten in de verduurzaming van de vastgoedportefeuille heeft de fiduciair beheerder van PF PostNL gedurende

2022 gesprekken gevoerd met vastgoedbeheerders.

Zo hebben er ook gesprekken met het management van het Prologis European Logistics Fund plaatsgevonden.

Sturen op een verregaande klimaatdoelstelling bij Prologis

Begin 2022 zijn we gestart met een engagement bij Prologis voor hun European Logistics fonds. Prologis scoort erg goed op gerapporteerde scope 1 en scope 2 CO₂-intensiteit. Echter wordt 99,9% van de CO₂ voetafdruk van het fonds veroorzaakt door scope 3 emissies. Daarom hebben wij Prologis gevraagd al haar CO₂ emissies te conformeren aan het Parijsakkoord inclusief scope 3.

Na overleg was het management van het fonds het eens met onze bevindingen en ziet het management in dat zij een grote mate van controle hebben over scope 1 en 2 emissies maar dat het maken van echte klimaatimpact met name ligt bij scope 3.

In juni 2022 heeft Prologis vervolgens een nieuw beleid bekend opgesteld. Hierbij committeert de beheerder zich aan het Parijsakkoord en heeft het zich het doel gesteld de scope 1, 2 & 3 emissies naar nul te reduceren. Tegelijkertijd kondigde de beheerder aan 1 gigawatt aan zonne-energie te willen opwekken in 2025, alle nieuwbouw CO₂ neutraal te willen bouwen in 2025 en alle operaties CO₂ neutraal te laten zijn in 2030.

Prologis heeft daarnaast ook bekend gemaakt dat het zich committeert om deze metingen extern te laten verifiëren door het Science Based Targets initiatief (SBTi). Wij zien deze engagement dan ook als succesvol.

Bron: Van Lanschot Kempen, 2022

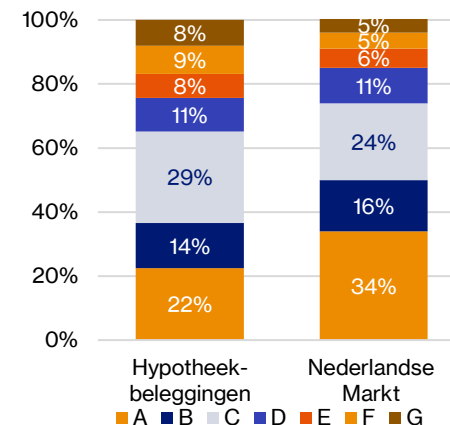
Positieve impact maken met hypotheekbeleggingen

We verstrekken ook hypotheekleningen voor Nederlands woningen via zogenaamde hypotheekfondsen. Het pensioenfonds vindt het belangrijk om ook via deze beleggingen een positieve bijdrage te leveren aan het klimaat. Dit is echter een uitdaging omdat de hypotheekmarkt door de overheid sterk is gereguleerd. Een positieve bijdrage aan de klimaatverandering wordt bijvoorbeeld gestimuleerd door het aanbieden van duurzaamheidsdepots. Met dit depot kan een consument maximaal € 25.000 of 6% van de woningwaarde (meer) lenen om de woning te verduurzamen. Het pensioenfonds let erop dat deze depots actief worden aangeboden. Ook vormt het een pré als hypotheekfondsaanbieders tools aanbieden aan hun klanten bij het verduurzamen van hun huis, zoals kosten-baten analyses bij duurzame investeringen en bemiddeling naar aannemers en installateurs bij de uitvoering hiervan.

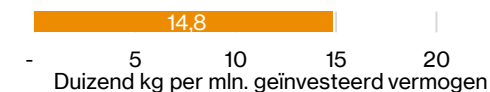
Hypotheekbeheerders meten de CO₂-uitstoot van de hypotheekleningen per miljoen euro belegd vermogen (onderste grafiek). Ook kijken zij naar de energielabels van de woningen waaraan

de hypotheekleningen zijn gekoppeld (bovenste grafiek). Op dit moment spreken we via de fiduciair vermogensbeheerder veel met de externe hypotheekbeheerders over de mogelijkheden binnen de regulering, zowel over wat we kunnen doen op het gebied van duurzaamheid als over welke informatie beschikbaar is. CO₂-informatie over de markt, waarop de beleggingen in relatieve zin gemeten kunnen worden, is bijvoorbeeld nog niet beschikbaar.

Energielabelverhouding portefeuille vs. de Nederlandse markt

CO₂e van hypotheekportefeuille

Een positieve impact door beleggingen in duurzame landbouw

Eind 2020 heeft PF PostNL besloten om in duurzame landbouwgrond te gaan beleggen. Dit doen wij onder andere via het Kempen SDG Farmland fonds, dat wereldwijd belegt in verscheidene landbouwpercelen en -projecten met zowel permanente als jaarlijkse gewassen.

Om er zeker van te zijn dat de investeringen voor de juiste (duurzame) doeleinde worden gebruikt zit het pensioenfonds ook in de adviescommissie van het Kempen SDG Farmland fonds. Hier vindt afstemming en verantwoording plaats hoe het fonds belegt en welke duurzaamheids-KPI's (Key Performance Indicators rond doelstellingen en prestaties) worden gebruikt om voortgang te monitoren.

In 2022 verzamelde het Farmland fonds de benodigde data om een basislijn vast te kunnen stellen voor verschillende landen en gewassen in de portefeuille. Aan de hand hiervan zijn vervolgens KPI's vastgesteld die ieder jaar gebruikt zullen worden om te monitoren of de duurzaamheidsdoelen behaald worden.

Het opgezette raamwerk is het eerste in zijn soort en beoogt een kader te bieden voor het meten van duurzaamheid in overeenstemming met de duurzaamheidsprincipes van Leading Harvest ter ondersteuning van de Sustainable Development Goals (SDG's).

Onderstaand staan enkele resultaten van het fonds op acht duurzaamheidsthema's waar het Kempen SDG Farmland fonds zich op wenst te focussen.

Kempen SDG Farmland fonds MVB resultaten 2022

Duurzame landbouw

Alle boerderijen hebben een vijfjarig duurzaamheidsplan.

Bodemgezondheid en -behoud

- Alle boerderijen hebben een bodemgezondheidsplan opgenomen in hun algemene duurzaamheidsplan en de basismetingen van hun bodem uitgevoerd.
- In de hele portefeuille wordt op grote schaal gebruik gemaakt van covergewassen en is sprake van minimale grondbewerking.

- De organische stof en de pH van de bodem worden voor alle boerderijen gemeten.

Bescherming van waterbronnen

- Alle boerderijen hebben een waterbeheerplan.
- Het waterverbruik van alle geïrrigeerde boerderijen is gemeten en het doel is om dit de komende vijf jaar met 10% te verminderen.

Bescherming van gewassen

- Alle boerderijen hebben een plan voor nutriëntenbeheer en een plan voor geïntegreerde plaagbestrijding.
- Het fonds heeft de basismetingen van het gebruik van chemische voedingsstoffen en pesticiden/herbiciden verzameld.
- Het fonds heeft het gebruik van chemische meststoffen en pesticiden op alle boerderijen gemeten met het doel dit de komende vijf jaar met 20% te verminderen.

Energiegebruik, luchtkwaliteit en klimaatverandering

De CO₂e is berekend op basis van de enquêtegegevens van exploitanten en pachters. Het fonds heeft als doel gesteld de CO₂e in vijf jaar met meer dan 20% te

3.2m kg
Residuvrije olijfolie

geproduceerd in Portugal

4.9%

van alle grond aangewezen als natuurreservaat of gebied met een grote biodiversiteit

We rapporteren over

14,491

hectaren aan land

dat is ondervraagd en beheerd

Koalas

Vrij rondlopen in de habitat die loopt door The Watermark

1,027
grondmonsters
genomen

om de gezondheid van de bodem en de nutriëntenefficiëntie te bepalen

100%

Van de beleggingen zijn ontbossing vrij

67% van de beleggingen hebben gevoelige ecosystemen waar we zorgvuldig voor zorgen.

100%

of de beleggingen werken met een duurzaamheidsplan

verminderen. De nu verzamelde informatie dient als nulmeting om dit doe te bereiken. De toepassing van kustmeststoffen is de belangrijkste bron van Scope 1 broeikasgassen voor de meeste landbouwbedrijven. Ook energie en transport spelen een belangrijke rol. Scope 2 broeikasgassen worden voornamelijk veroorzaakt door ingekochte elektriciteit.

Afval en afvalmanagement

Twee boerderijen maken gebruik van compostering om afval te verminderen en om te zetten in een meststof voor de bodem. Het fonds heeft de doelstelling om compostering te bevorderen omdat dit de gezondheid van de bodem en de gewasproductiviteit verbetert.

Behoud van biodiversiteit

- Het fonds streeft ernaar om ten minste 5% van elke boerderij toe te wijzen als biodiversiteitsgebied dat een habitat biedt voor lokale flora en fauna. Het gemiddelde is momenteel 4,9% en wij werken er aan dit percentage te verhogen en meer biodiversiteitscorridors of "groene corridors" te creëren.
- Het fonds gebruikt een minimale gewasrotatie van drie jaar met ten minste één stikstofbindend gewas

om de behoefte aan kunstmest te verminderen.

Betrokkenheid bij de gemeenschap

- Het fonds heeft langjarige relaties opgebouwd met boeren waarbij alle partijen elkaar verantwoordelijk mogen houden voor het bereiken van duurzame praktijken en doelen. Alle boerderijen houden zich aan de geldende regels wat betreft arbeidsvoorwaarden en loon.
- De doelstellingen van het fonds en die van de boeren zijn goed op elkaar afgestemd en de boeren waarderen de kennis, ervaring en het erfgoed van het fonds en de reputatie op het gebied van onderzoek.
- Het fonds streeft ernaar om op langere termijn de ecologische, sociale en financiële voordelen van natuurbehoud en/of regeneratieve landbouw aan te tonen met gegevens en overtuigende voorbeelden.

De foto rechts weergegeven betreft een van de landbouwgronden waar het Kempen SDG Farmland fonds in is belegd.

Beleggen in directe leningen met invloed op duurzaamheid

PF PostNL belegt ook in directe onderhandse leningen (Direct Lending). Dit zijn onderhandse leningen die worden verstrekt aan bedrijven buiten het bankwezen om. Wij doen dit met behulp van gespecialiseerde vermogensbeheerders.

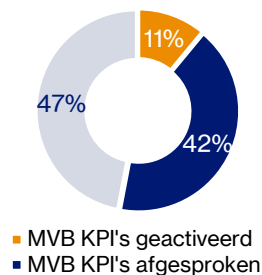
Ook hier spelen duurzaamheidsaspecten een rol. De Direct Lending beheerder onderzoekt of een aanvraag voor een lening mogelijk afgewezen moet worden vanwege duurzaamheidsrisico's of dat positieve factoren juist een extra reden zijn om de lening aan te gaan.

Als onderdeel van de leenvoorwaarden worden steeds vaker concrete afspraken over duurzaamheidsdoelstellingen gemaakt. Deze zijn ontworpen om bedrijven te stimuleren om hun duurzaamheidsprestaties te verbeteren op relevante, vooraf vastgestelde KPI's.

Om bedrijven te stimuleren deze doelstellingen te halen, bieden Direct Lending beheerders hun kredietnemers financiële prikkels in de vorm van een korting op de rentelast. Als een portefeuillebedrijf voldoet aan de afgesproken duurzaamheidsdoelstellingen, dan daalt

de rente bijvoorbeeld met 0,05% of 0,10%.

Inmiddels zit er op 53% van de uitstaande onderhandse leningen een dergelijke duurzaamheidsdoelstelling waarvan circa 21% inmiddels al deze doelstelling heeft behaald en daarmee een renteverlaging heeft gerealiseerd.

Een voorbeeld van duurzaamheidsdoelstellingen bij directe onderhandse leningen

Bedrijf: Toonaangevende wereldwijde fabrikant van chirurgische lasers en diagnostesystemen.

Achtergrond doelstellingen: Voor het produceren van lasers en de levering van verdere randapparatuur is een aanzienlijke hoeveelheid energie nodig. Het bedrijf maakt zijn energiebeheerstrategie of verbruikgegevens niet openbaar, maar meet en rapporteert deze wel aan zijn

geldschietters. Voornamelijk indirecte uitstoot uit scope 2 (zie pagina 10) is van groot belang voor het bedrijf. De Direct Lending beheerder heeft met het bedrijf afgesproken een duurzaamheid gekoppelde lening af te sluiten met de doelstelling om haar broeikasgasemissie-intensiteit te verminderen en de openbaarmaking op het gebied van duurzaamheid te verbeteren.

Details doelstellingen: Er zijn twee concrete duurzaamheidsdoelen afgesproken. Het bedrijf ontvangt een rentekorting van 0,025% basispunten voor elk doel dat wordt behaald:

- Transparantie over de CO₂e intensiteit van het bedrijf over 2023 inclusief verbeteringen van intensiteit over 2024 en 2025; en
- Het jaarlijks openbaar maken van ecologische en sociale metriekeken waaronder emissiewaardes en verhouding tussen het aantal mannelijke en vrouwelijke bestuurders van het bedrijf.

Het komt ook voor dat leningsaanvragen worden afgewezen vanwege duurzaamheidsredenen, zo ook een bedrijf dat actief is in verpakkingsmaterialen.

Leningen worden afgewezen indien de duurzaamheidsrisico's te groot zijn

***Bedrijf:** Het bedrijf is een fabrikant van flexibele verpakkingsoplossingen.*

***Duurzaamheidsrisico:** Ondanks het feit dat het bedrijf in Europa een leidende positie inneemt voor herbruikbare en recycleerbare verpakkingen die de circulaire economie zouden moeten ondersteunen bleek na degelijk onderzoek te doen dat het bedrijf schadelijke harsen gebruikt in het productieproces, dit terwijl er duurzame alternatieven beschikbaar zijn.*

***Besluit:** Lening afgewezen.*

Bijlage

Bijlage I: Overzicht dialoog vermogensbeheerders

Vermogensbeheerders	Beleggings-categorie	Onderschrijven van UNGP en OESO-richtlijnen	MVB-due diligence ⁶	Stemmen en dialoog	Bieden van herstel en verhaal	Actie bij onvoldoende voortgang van de dialoog
<i>Aegon</i>	Nederlandse hypotheeken, Aandelen, Bedrijfsobligaties	Ja, hebben zelf het IMVO-convenant voor verzekeraars ondertekend	Ja	Allebei	Ja	M.u.v. hypotheeken: uitsluiting en verkoop positie
<i>ASR</i>	Nederlandse hypotheeken	Ja	Ja	Dialoog met hypotheeknemers	Ja	nvt
<i>BlackRock</i>	Bedrijfsobligaties, liquiditeiten	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
<i>Cardano</i>	LDI	Ja	Ja	Dialoog met tegenpartijen	Nvt	Uitsluiting en verkoop positie
<i>Legal & General</i>	Staatsobligaties opkomende landen	Ja	Ja	Dialoog met obligatieuitgevers	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
<i>Northern Trust</i>	Aandelen	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
<i>Hermes</i>	Aandelen	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
<i>M&G</i>	Bedrijfsobligaties, Aandelen	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
<i>PGIM</i>	Bedrijfsobligaties	Ja	Ja	Dialoog	Ja	Uitsluiting en verkoop positie

⁶ Bron: Van Lanschot Kempen, 2022. *In een due-diligenceonderzoek onderzoekt een beheerder de maatschappelijke aspecten van een beleggingsbeslissing, met speciale aandacht voor negatieve impacts.

⁷ Bron: Van Lanschot Kempen, 2022. Engagement uitgevoerd door de fiduciair vermogensbeheerder.

Bijlage II: Engagement overzicht⁷

ONDERNEMING	STATUS	ENGAGEMENT THEMA*			AAN DELEN	OBLIGATIES
		E	S	G		
AGCO CORPORATION	In uitvoering	X	X			X
BAYERISCHE MOTOREN WERKE AKTIENGESELLSCHAFT	In uitvoering	X			X	X
CANADIAN APARTMENT PROPERTIES REAL ESTATE INVESTMENT TRUST	In uitvoering	X			X	
CK INFRASTRUCTURE HOLDINGS LIMITED	In uitvoering	X				
COLOPLAST A/S	Succesvol afgewikkeld			X	X	
HEIDELBERGCEMENT AG	In uitvoering	X		X		X
JPMORGAN CHASE & CO.	In uitvoering	X				X
KINDER MORGAN, INC.	In uitvoering	X				X
LONZA GROUP AG	In uitvoering	X		X	X	X
MARSH & MCLENNAN COMPANIES, INC.	In uitvoering	X			X	X
MEDTRONIC PUBLIC LIMITED COMPANY	Succesvol afgewikkeld		X	X		X
NATIONAL GRID PLC	In uitvoering	X			X	X
NORDEA BANK ABP	In uitvoering	X			X	X
PROLOGIS, INC.	Succesvol afgewikkeld	X			X	X
RIO TINTO PLC	In uitvoering	X				X
STRYKER CORPORATION	In uitvoering	X	X	X		X
SUMITOMO REALTY & DEVELOPMENT CO., LTD.	Niet geslaagd			X	X	
TAIWAN SEMICONDUCTOR MANUFACTURING CO., LTD.	In uitvoering	X		X	X	
TECHNIP ENERGIES NV	In uitvoering			X		X
UNION PACIFIC CORPORATION	In uitvoering	X			X	
VINCI SA	In uitvoering		X			X
VONOVIA SE	Succesvol afgewikkeld	X			X	X
W. P. CAREY INC.	In uitvoering	X			X	X
WELLTOWER INC.	In uitvoering	X			X	
OMV AG	In uitvoering	X				X
REPSOL SA	In uitvoering	X				X
IBERDROLA SA	In uitvoering	X				X

* E = Ecologie || S = Sociaal || G = Governance

ALLIED PROPERTIES REAL ESTATE INVESTMENT TRUST	In uitvoering	X	X	X	X
KILLAM APARTMENT REAL ESTATE INVESTMENT TRUST	In uitvoering	X		X	X
TRICON RESIDENTIAL INC.	In uitvoering	X			X
WEST FRASER TIMBER CO. LTD.	In uitvoering	X			X
VOLKSWAGEN AG	In uitvoering		X		X
TOTALENERGIES SE	In uitvoering	X			X
BP P.L.C.	In uitvoering	X			X
GRAINGER PLC	In uitvoering			X	X
TOKYU REIT, INC.	In uitvoering	X			X
JAPAN HOTEL REIT INVESTMENT CORPORATION	Succesvol afgewikkeld				X
GLP J-REIT	In uitvoering	X			X
LASALLE LOGIPORT REIT	Succesvol afgewikkeld	X			X
TAKUMA CO., LTD.	Succesvol afgewikkeld				X
NAKANISHI INC.	In uitvoering			X	X
ARCELORMITTAL SA	In uitvoering	X			X
LYONDELLBASELL INDUSTRIES NV	In uitvoering	X			X
EDP-ENERGIAS DE PORTUGAL SA	In uitvoering	X		X	X
ATRIUM LJUNGBERG AB	In uitvoering	X	X		X
CATENA AB	In uitvoering			X	X
FABEGE AB	In uitvoering			X	X
KEPPEL DC REIT	In uitvoering	X		X	X
AMERICAN HOMES 4 RENT	In uitvoering	X	X	X	X
CORPORATE OFFICE PROPERTIES TRUST	Succesvol afgewikkeld	X			X
DIAMONDROCK HOSPITALITY COMPANY	In uitvoering	X			X
INVITATION HOMES, INC.	In uitvoering	X	X		X
OMEGA HEALTHCARE INVESTORS, INC.	In uitvoering	X			X
REALTY INCOME CORPORATION	In uitvoering	X			X
SUN COMMUNITIES, INC.	In uitvoering	X			X

Bijlage III: Stemgedrag in 2022⁸

Beleggingsfonds (Aandelen Wereldwijd)

	Aantal	Percentage
Northern Trust World SDG Screened Low Carbon Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	9.639	
Aantal keer voor management gestemd	8.962	93%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	677	7%
BestSelect Federated Hermes Global Impact Opportunities Equity		
Aantal agendapunten om op te stemmen	399	
Aantal keer voor management gestemd	338	85%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	61	15%
BestSelect M&G Global Positive Impact Equity		
Aantal agendapunten om op te stemmen	374	
Aantal keer voor management gestemd	341	91%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	33	9%
AeAM MM Long Term Investment Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	1.267	
Aantal keer voor management gestemd	1.114	88%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	153	12%
AeAM MM Equity Small Cap Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	4.627	
Aantal keer voor management gestemd	4.219	91%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	408	9%

Beleggingsfonds (Aandelen Europa)

	Aantal	Percentage
Northern Trust Europe SDG Screened Low Carbon Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	3.520	
Aantal keer voor management gestemd	3.318	94%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	202	6%

Beleggingsfonds (Aandelen opkomende markten)

	Aantal	Percentage
AeAM MM Emerging Markets Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	1.829	
Aantal keer voor management gestemd	1.595	87%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	234	13%

Beleggingsfonds (Beursgenoteerd vastgoed)

	Aantal	Percentage
Northern Trust Developed Real Estate Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	4.291	
Aantal keer voor management gestemd	4.051	94%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	240	6%

⁸ Percentages kunnen door afronding niet optellen tot 100%.

Meer informatie over uitvoering van het stembeleid en de dialoog ie de vermogensbeheerders van het pensioenfonds voeren

Northern Trust:

<https://www.northerntrust.com/united-kingdom/what-we-do/investment-management/stewardship/proxy-voting-policies>

<https://www.northerntrust.com/europe/about-us/corporate-social-responsibility>

Op deze websites is het stembeleid gepubliceerd en is een kwartaalrapport en jaarverslag van de engagementmanager voor de beleggingsfondsen van Northern Trust, Hermes, te vinden.

Van Lanschot Kempen:

<https://vds.issgovernance.com/vds/#/NzcyMA==/>

<https://www.vanlanschotkempen.com/nl/duurzaamheid>

Op deze website wordt het jaarverslag van de fiduciaire vermogensbeheerder gepubliceerd, inclusief inzicht in de dialoog met individuele ondernemingen (naast inzicht in de collectieve initiatieven).

AegonAM:

<https://vds.issgovernance.com/vds/#/OTgyOQ==/>

<https://www.aegonam.com/en/responsible-investing/>

Op deze website wordt het maatschappelijk verantwoord beleggen rapport van AegonAM 2022 weergegeven.

Bijlage IV: Overzicht mandaten en beleggingsinstellingen per eind 2022

BELEGGINGSCATEGORIE	MANDAAT EN VERMOGENSBEHEERDER/ BELEGGINGSINSTELLING	OMVANG IN EUR (x 1000)	PERCENTAGE VAN PORTEFEUILLE
Aandelen ontwikkeld Wereld	AegonAM MM Long Term Investment Fund	361.413	4,1%
	AegonAM MM Equity Small Caps Fund	109.598	1,2%
	Northern Trust World SDG Low Carbon Index Fund	571.179	6,5%
	Best Select Hermes Global Impact Opportunities Equity Fund	184.233	2,1%
	Best Select M&G Global Positive impact Equity Fund	196.153	2,2%
Aandelen ontwikkeld Europa	Northern Trust Europe SDG Low Carbon Index Fund	449.025	5,1%
Aandelen opkomend Wereld	AegonAM MM Emerging Markets Fund	212.279	2,4%
	Northern Trust Emerging Markets SDG Low Carbon Index Fund	212.279	2,4%
Bedrijfsobligaties	TKPI MM Credit Fund	506.334	5,7%
	iShares ESG Screened Eur Corporate Bond Index Fund	505.887	5,7%
	NNIP European Corporates Green Bond Mandate	274.193	3,1%
Hoogrentende bedrijven	PGIM QIF Global High Yield ESG Fund	178.982	2,0%
	Kempen European Direct Lending Pool	311.241	3,5%
Hoogrentende landen	L&G ESG Emerging Markets Government Bond (Local Currency) Index Fund	267.126	3,0%
	L&G ESG Emerging Markets Government Bond (Hard Currency) Index Fund	265.264	3,0%
LDI-producten	Cardano Bonds en Swaps mandaat	956.979	11,0%
Genoteerd vastgoed	Northern Trust Developed Real Estate Index	39.540	0,5%
Niet-genoteerd vastgoed	AegonAM Discretionair OG Noord-Amerika Mandaat	180.684	2,1%
	AegonAM Discretionair OG Azië-Pacific Mandaat	28.314	0,2%
	AegonAM European Real Estate Fund	592.969	6,7%
	AegonAM Asian Real Estate Fund	337	0%
Hypothecaire leningen	Aegon Dutch Mortgage Fund	1.047.075	11,8%
	Aegon Dutch Mortgage Fund II	66.883	0,8%
	ASR NHG Fonds	165.731	1,9%
	ASR Non-NHG Fonds	602.533	6,8%
Landbouwgronden	Bonnefield Canadian Farmland Fund	58.153	0,7%
	Craigmore Permanent Crop LP	28.380	0,3%
	Kempen SDG Farmland Fund	159.349	1,8%
	Warrakiri Farmland Fund	53.980	0,6%
Geldmarkt middelen	BlackRock ICS Euro Liquid Environmentally Aware Fund	104.550	1,2%

Bijlage V: SDG score per instrument in liquide portefeuille⁹

Beleggings categorie	Fonds/mandaatbeheerder	SDG 1	SDG 2	SDG 3	SDG 4	SDG 5	SDG 6	SDG 7	SDG 8	SDG 9	SDG 10	SDG 11	SDG 12	SDG 13	SDG 14	SDG 15	SDG 16	SDG 17
Bedrijfsobligaties	TKPI MM Credit Fund - Class A	1,2	0,3	2,1	0,0	1,4	0,7	0,6	0,6	2,7	2,6	0,6	0,6	0,9	0,5	0,5	1,5	2,4
Bedrijfsobligaties	iShares ESG Screened Eur Corp Bond Index	1,0	0,1	2,1	0,0	1,6	0,8	0,8	0,7	3,1	2,8	0,6	0,6	1,3	0,6	0,5	1,8	2,9
Bedrijfsobligaties	PGIM QIF Global High Yield ESG Fund Acc	0,2	0,0	0,5	0,1	-0,2	-0,4	-1,0	-1,1	1,0	1,3	0,7	-0,9	-1,0	0,1	-0,3	1,1	1,2
Bedrijfsobligaties	Blackrock ICS Euro Lig. Env. Friendly Fund	1,4	0,8	2,0	0,0	1,4	1,3	1,5	1,0	2,1	2,0	0,2	1,3	0,6	0,5	1,0	1,1	1,2
Bedrijfsobligaties	PostNL NNIP Euro Corp Green Bond Mandate	1,5	0,6	1,9	0,0	1,7	1,3	2,1	1,3	3,2	2,8	1,2	1,2	2,2	0,5	1,1	1,4	2,9
Beursgenoteerde Aandelen	TKPI MM Emerging Markets Fund - Class A	0,3	-0,1	0,7	0,0	-0,5	0,1	-0,3	-1,5	1,7	1,7	0,5	-0,9	-0,8	-0,1	-0,2	1,6	2,3
Beursgenoteerde Aandelen	NT Developed Real Est Ind UCITS E	0,0	0,0	-1,5	0,0	0,0	-1,5	-0,9	-1,5	1,9	1,8	-0,8	-2,1	-0,6	0,0	0,3	2,6	2,3
Beursgenoteerde Aandelen	NT EMG SDG Low Carbon Index Fd B EUR	0,3	0,1	0,8	0,0	-1,1	-0,2	-0,1	-1,6	1,8	1,5	0,7	-0,5	-0,8	0,1	0,0	1,6	2,1
Beursgenoteerde Aandelen	TKPI MM Equity Small Cap Fund - Class A	0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,8	-1,3	-1,5	-1,7	0,9	1,1	0,1	-1,7	-1,8	-0,1	-0,3	1,3	1,2
Beursgenoteerde Aandelen	NT World SDG Low Carbon Index A EUR	0,7	0,0	2,4	-0,1	1,0	0,2	0,6	-0,6	2,8	2,8	1,3	0,3	1,7	0,4	0,2	2,4	2,6
Beursgenoteerde Aandelen	TKPI MM Long Term Investment Fund	0,5	0,0	1,7	0,0	0,3	0,3	-0,3	-1,1	2,1	2,1	0,6	-0,3	0,3	0,2	0,0	2,3	2,4
Beursgenoteerde Aandelen	NT Europe SDG Low Carbon Index A NL Pens	0,9	0,2	3,2	0,1	1,6	1,2	1,3	1,3	3,4	3,1	0,6	1,3	2,7	0,6	0,7	2,6	3,1
Beursgenoteerde Aandelen	BestSelect M&G GI Positive Imp Eq Cl P	0,7	0,0	2,7	0,1	0,5	-0,3	0,7	0,0	2,4	2,8	1,3	0,0	1,6	0,2	0,2	2,3	2,5
Beursgenoteerde Aandelen	BestSelect Hermes GI Imp Opp Eq Class P	0,6	0,0	2,6	0,0	0,5	-0,1	0,7	-0,3	2,5	2,4	0,6	-0,5	1,6	0,1	-0,2	2,0	2,5

⁹ Op basis van gewogen gemiddelde SDG scores van onderliggende beleggingen in de desbetreffende fondsen.

Bijlage VI: Toelichting klimaatdata

Klimaatdata wordt verzameld voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en hoogrentende waarden via de dataprovider ISS ESG. Het proces is op hoofdlijnen als volgt:

- Klimaatdata van ondernemingen wordt verzameld uit de jaarverslagen en andere publieke bronnen. In dit rapport wordt gebruik gemaakt van de jaarverslagen per eind 2021. Wereldwijd rapporteren ongeveer 3000 grote ondernemingen over hun emissie;
- Alle data wordt gecontroleerd op betrouwbaarheid en wanneer nodig verwijderd;
- Alle bedrijven worden gesorteerd naar hun emissieprofiel, zodat deze data kan worden gebruikt voor vergelijkbare bedrijven die niet rapporteren.
- Een schatting wordt gemaakt voor de emissie van niet-rapporterende bedrijven. Uit historische data blijkt dat de accuraatheid verschilt per sector maar minder dan 30% afwijkt;
- Emissie wordt toegekend aan de portefeuille op basis van eigenaarschap van de onderneming. Dus als het pensioenfonds 0,1% van een onderneming bezit krijgt het 0,1% van de emissie toegewezen.

De scope 3 emissies worden vastgesteld conform het CO₂e /GHG-protocol. Omdat er nog onvoldoende bedrijven over rapporteren wordt per sector vastgesteld wat de emissie in de waardeketen is en aan het bedrijf toegekend. Scope 3 is dus niet geschikt om individuele bedrijven te beoordelen.

Bijlage VII: Uitsluitingen per eind 2022

Uitsluitingen van landen

Afghanistan	Haiti	Rusland
Wit-Rusland	Iran	Somalië
Burundi	Irak	Zuid-Sudan
Centraal Afrikaanse Rep.	Libanon	Soedan
Dem. Republiek Congo	Libië	Syrië
Egypte	Mali	Venezuela
Eritrea	Myanmar	Yemen
Ethiopië	Noord-Korea	Zimbabwe

Uitsluiting van landen – PF PostNL landenbeleid

Algerije	Ethiopië	Oman
Angola	Filipijnen	Palestina
Azerbeidzjan	Gabon	Qatar
Bahrein	Guatemala	Rwanda
Bangladesh	Guinee	Saoedi-Arabië
Bhutan	Guinee-Bissau	Servië
Brazilië	Jordanië	Seychellen
Burkina Faso	Kameroen	Singapore
Cambodja	Kazachstan	Swaziland
China	Kirgizië	Tadzjikistan
Colombia	Koeweit	Togo
Comoren	Laos	Tsjaad
Congo-Brazzaville	Mongolië	Turkije
Congo-Kinshasa	Mozambique	Turkmenistan
Cuba	Nicaragua	Verenigde Arabische Emiraten
Djibouti	Niger	Vietnam
Equatoriaal-Guinea	Oezbekistan	

Alle afbeeldingen gebruikt in dit verslag zijn afkomstig van <https://unsplash.com>. Unsplash verleent een onherroepelijke, niet-exclusieve, wereldwijde auteursrechtlicentie om foto's van Unsplash kosteloos te downloaden, te kopiëren, te wijzigen, te distribueren, uit te voeren en te gebruiken zonder toestemming van of toeschrijving aan Unsplash of de fotograaf zelf.

Uitsluitingen van bedrijven

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Sberbank	Rusland	Sanctielijst
VTB Bank	Rusland	Sanctielijst
Gazprombank	Rusland	Sanctielijst
Vnesheconombank (VEB)	Rusland	Sanctielijst
Rosselkhozbank	Rusland	Sanctielijst
Opk Oboronprom	Rusland	Sanctielijst
United Aircraft Corporation	Rusland	Sanctielijst
Uralvagonzavod	Rusland	Sanctielijst
Rosneft	Rusland	Sanctielijst
Transneft	Rusland	Sanctielijst
Gazprom Neft	Rusland	Sanctielijst
Alfa Bank	Rusland	Sanctielijst
Bank Otkritie	Rusland	Sanctielijst
Bank Rossiya	Rusland	Sanctielijst
Promsvyazbank	Rusland	Sanctielijst
Almaz-Antey	Rusland	Sanctielijst
Kamaz	Rusland	Sanctielijst
Novorossiysk Commercial Sea Port	Rusland	Sanctielijst
Rostec (Russian Technologies State Corporation)	Rusland	Sanctielijst
Russian Railways	Rusland	Sanctielijst
JSC Po Sevmash	Rusland	Sanctielijst
Sovcomflot	Rusland	Sanctielijst
United Shipbuilding Corporation	Rusland	Sanctielijst
Russian Maritime Register of Shipping	Rusland	Sanctielijst
AEROJET ROCKETDYNE HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Anhui Great Wall Military Industry Co	China	Betrokken bij clustermunie
Aryt Industries	Israël	Betrokken bij clustermunie
Ashot - Ashkelon Industries	Israël	Betrokken bij clustermunie
AVIBRAS INDUSTRIA AEROESPACIAL	Brazilië	Betrokken bij clustermunie
Bharat Dynamics	India	Betrokken bij clustermunie
Boeing Distribution Services	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunie
BWX Technologies	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
China Aerospace Science And Technology Corporation	China	Betrokken bij clustermunie
China North Industries Group Corporation	China	Betrokken bij clustermunie
China North Industries Corporation	China	Betrokken bij clustermunie
China Satellite Communications Co Ltd	China	Betrokken bij clustermunie
China Spacesat	China	Betrokken bij clustermunie
Fluor Corporation	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
GENERAL DYNAMICS CORPORATION	Zuid-Korea	Betrokken bij nucleaire wapens
Hanwha Corp	India	Betrokken bij clustermunie

Hanwha Engineering & Construction Corp.	Verenigde Staten	Betrokken bij anti-persoonsmijnen
Honeywell International	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Huntington Ingalls Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Inner Mongolia North Heavy Industries Group	China	Betrokken bij clustermunie
Korea Aerospace Industries	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Larsen And Toubro Limited	India	Betrokken bij clustermunie
LTIMindtree Ltd	India	Betrokken bij clustermunie
L&T Finance	India	Betrokken bij clustermunie
L&T Infrastructure	India	Betrokken bij clustermunie
L&T Technology Services Ltd	India	Betrokken bij clustermunie
Leidos Holdings	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
LEIDOS, INC.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
LIG Nex1 Co., Ltd.	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Lockheed Martin	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunie
Motovilikha Plants JSC	Rusland	Betrokken bij clustermunie
Nabha Power	India	Betrokken bij clustermunie
National Presto Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij anti-persoonsmijnen
Northrop Grumman Corp.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
NORTHROP GRUMMAN SYSTEMS CORPORATION	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Poongsan	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Poongsan holdings	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Roketsan Raket Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi	Turkije	Betrokken bij clustermunie
Solar Industries India Limited	India	Betrokken bij clustermunie
The Boeing Company	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunie
BAE SYSTEMS	Verenigd Koninkrijk	Wapenhandel naar hoog-risico landen
Raytheon Technologies Corp.	Verenigde Staten	Wapenhandel naar hoog-risico landen
Avary Holding Shenzhen Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
BHP Group Ltd	Australië	MSCI-red flag / UNGC schending
CoreCivic Inc	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
GCL-Poly Energy Holdings Ltd	Hongkong	MSCI-red flag / UNGC schending
Glencore PLC	Zwitserland	MSCI-red flag / UNGC schending
MMC Norilsk Nickel PJSC	Rusland	MSCI-red flag / UNGC schending
Hon Hai Precision Industry Co	Taiwan	MSCI-red flag / UNGC schending
Hoshine Silicon Industry Co Lt	China	MSCI-red flag / UNGC schending
JinkoSolar Holding Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Lens Technology Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
LXJM	China	MSCI-red flag / UNGC schending
OFFICE CHERIFIEN DES PHO	Marokko	MSCI-red flag / UNGC schending

O-film Tech Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Petroleos del Peru SA	Peru	MSCI-red flag / UNGC schending
PETROLEOS MEXICANOS	Mexico	MSCI-red flag / UNGC schending
Porsche Automobil Holding SE	Duitsland	MSCI-red flag / UNGC schending
SAIC Motor Corp Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Barrick Gold Corp	Canada	MSCI-red flag / UNGC schending
TBEA Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
GEO Group Inc/The	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
TEPCO	Japan	MSCI-red flag / UNGC schending
Trina Solar Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Universal Health Services Inc	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
Vale SA	Brazilië	MSCI-red flag / UNGC schending
Volkswagen AG	Duitsland	MSCI-red flag / UNGC schending
ZHONGTAI CHEMICAL	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Youngor Group Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Zhen Ding Technology Holding L	Kaaimaneilanden	MSCI-red flag / UNGC schending
Zijin Mining Group Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Strata Power Corp.	Canada	Teerzand
Petroteq Energy Inc.	Canada	Teerzand
Sunshine Oilsands Ltd.	Canada	Teerzand
Imperial Oil Limited	Canada	Teerzand
MEG Energy Corp.	Canada	Teerzand
North West Redwater Partnership, Inc.	Canada	Teerzand
Athabasca Oil Corporation	Canada	Teerzand
Suncor Energy Inc.	Canada	Teerzand
PC Financial Partnership	Canada	Teerzand
Pengrowth Energy Corporation	Canada	Teerzand
Strathcona Resources Ltd.	Canada	Teerzand
BlackPearl Resources, Inc.	Canada	Teerzand
North American Construction Group Ltd.	Canada	Teerzand
Trans Mountain Corp.	Canada	Teerzand
Cenovus Energy Inc.	Canada	Teerzand
Canadian Natural Resources Limited	Canada	Teerzand
Harvest Operations Corp.	Canada	Teerzand
Inter Pipeline Ltd.	Canada	Teerzand
Baytex Energy Corp.	Canada	Teerzand
Baytex Energy (LP) Ltd.	Canada	Teerzand
Husky Energy Inc.	Canada	Teerzand
Arrow Exploration Corp.	Canada	Teerzand
Petroleos de Venezuela SA	Venezuela	Teerzand
TC Energy Corporation	Canada	Teerzand
Ensign Drilling, Inc.	Canada	Teerzand
Wajax Corporation	Canada	Teerzand
Sakari Resources Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Wollongong Coal Limited	Australië	Kolenmijnen

PT Golden Eagle Energy TBK	Indonesië	Kolenmijnen
TerraCom Limited	Australië	Kolenmijnen
PT Berau Coal Energy	Indonesië	Kolenmijnen
Sadovaya Group	Luxemburg	Kolenmijnen
Geo Energy Resources Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Foresight Energy LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
PT Adaro Indonesia	Indonesië	Kolenmijnen
Foresight Energy LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Thungela Resources Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
PT Indo Tambangraya Megah Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
PT Bumi Resources Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Bumi Investment Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Eterna Capital Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
PT Bukit Asam Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
China Qinfu Group Ltd.	Kaaimaneilanden	Kolenmijnen
Park Elektrik Uretim Madencilik Sanayi ve Ticaret AS	Tokelau	Kolenmijnen
Hallador Energy Company	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Lubelski Wegiel BOGDANKA SA	Polen	Kolenmijnen
Bisichi Plc	Verenigd Koninkrijk	Kolenmijnen
PT Golden Energy Mines Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
New Hope Corporation Limited	Australië	Kolenmijnen
Jinneng Holding Shanxi Coal Industry Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Harum Energy Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Exxaro Resources Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Bayan Resources Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
CONSOL Energy Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Westmoreland Coal Co.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Westmoreland Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Mercator Limited	India	Kolenmijnen
Murray Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Zhengzhou Coal Industry & Electric Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Alliance Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Alliance Holdings GP LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Alliance Resource Operating Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
AgriTrade Resources Limited	Bermuda	Kolenmijnen
PT Adaro Energy Indonesia Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Salungano Group Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
The Lanna Resources Public Co., Ltd.	Thailand	Kolenmijnen
PT Dian Swastatika Sentosa Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Inner Mongolia Yitai Coal Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Banpu Public Company Limited	Thailand	Kolenmijnen

PT Trada Alam Minera Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
PT Alfa Energi Investama Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Yancoal Australia Ltd.	Australië	Kolenmijnen
Peabody Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Peabody Energy Australia PCI Pty Ltd.	Australië	Kolenmijnen
Kuzbasskaya Toplivnaya Kompaniya PJSC	Rusland	Kolenmijnen
China Shenhua Energy Company Limited	China	Kolenmijnen
China Shenhua Overseas Capital Co., Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Kolenmijnen
PT Indika Energy Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Indo Energy Finance BV	Nederland	Kolenmijnen
Indo Energy Finance II BV	Nederland	Kolenmijnen
Indika Energy Capital III Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Indika Energy Capital II Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Indo Integrated Energy II BV	Nederland	Kolenmijnen
Shan Xi Hua Yang Group New Energy Co. Ltd.	China	Kolenmijnen
Gujarat Mineral Development Corporation Limited	India	Kolenmijnen
China Coal Xinji Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Beijing Haohua Energy Resource Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Whitehaven Coal Limited	Australië	Kolenmijnen
Cloud Peak Energy Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Cloud Peak Energy Resources LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Semirara Mining & Power Corp.	Filipijnen	Kolenmijnen
Washington H. Soul Pattinson and Company Limited	Australië	Kolenmijnen
Coal India Ltd.	India	Kolenmijnen
Coal Energy SA	Luxemburg	Kolenmijnen
Anhui Hengyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Mitsui Matsushima Holdings Co., Ltd.	Japan	Kolenmijnen
Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Rhino Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Shanxi Lu'An Environmental Energy Development Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Feishang Anthracite Resources Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Kolenmijnen
NACCO Industries, Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Arch Resources, Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Inner Mongolia Dian Tou Energy Corp. Ltd.	China	Kolenmijnen
Jizhong Energy Resources Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
KyungDong Invest Co., Ltd.	Zuid-Korea	Kolenmijnen

Gansu Jingyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Guanghui Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Southern Kuzbass Coal Co. PJSC	Rusland	Kolenmijnen
DMCI Holdings, Inc.	Filipijnen	Kolenmijnen
Yankuang Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Yancoal International Resources Development Co., Ltd.	Hongkong	Kolenmijnen
Yankuang Group (Cayman) Ltd.	Kaaimaneilanden	Kolenmijnen
Shandong Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT ABM Investama Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
New World Resources plc	Verenigd Koninkrijk	Kolenmijnen
Pingdingshan Tianan Coal Mining Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Indonesia Asahan Aluminium (Persero)	Indonesië	Kolenmijnen
Old ANR LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
China Coal Energy Company Limited	China	Kolenmijnen
Natural Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
GMR Power & Urban Infra Ltd.	India	Kolenmijnen
Inner Mongolia Yuan Xing Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
TBEA Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Brickworks Ltd.	Australië	Kolenmijnen
PT United Tractors Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Huadian Power International Corp. Ltd.	China	Kolenmijnen
Hosken Consolidated Investments Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Guizhou Panjiang Refined Coal Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Southgobi Resources Ltd.	Canada	Kolenmijnen
Jastrzebska Spolka Weglowa SA	Polen	Kolenmijnen
Petmin Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Altius Minerals Corporation	Canada	Kolenmijnen
Empresa Electrica Angamos SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
Empresa Electrica Guacolda SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
Reliance Power Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Guangdong Baolihua New Energy Stock Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Can2 Termik AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
CESC Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Adani Power Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Beijing Jingneng Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Inner Mongolia Mengdian Huaneng Thermal Power Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Monongahela Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
KSK Power Venture Plc	Het eiland Man	Energiegeneratie door kolen
Huaneng Power International, Inc.	China	Energiegeneratie door kolen
Eskom Holdings SOC Ltd.	Zuid-Afrika	Energiegeneratie door kolen
NTPC Limited	India	Energiegeneratie door kolen

Jaiprakash Power Ventures Limited	India	Energiegeneratie door kolen
GD Power Development Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
The Hub Power Co. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Guangdong Electric Power Development Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
China Resources Power Holdings Co., Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
ENEA SA	Polen	Energiegeneratie door kolen
Korea East-West Power Co., Ltd.	Zuid-Korea	Energiegeneratie door kolen
Huadian Energy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
NLC India Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Jiangsu Guoxin Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Samruk-Energy JSC	Kazachstan	Energiegeneratie door kolen
Union Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Louisville Gas & Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
EP Energy as	Tsjechië	Energiegeneratie door kolen
Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Datang International Power Generation Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Appalachian Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
LG&E & KU Energy LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Malakoff Corp. Bhd.	Maleisië	Energiegeneratie door kolen
China Power International Development Limited	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
AGL Energy Limited	Australië	Energiegeneratie door kolen
China Huadian Corp., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
China Huadian Overseas Development 2018 Ltd.	Kaaijman Eilanden	Energiegeneratie door kolen
China Huadian Overseas Development Management Co., Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Huadian Power International Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
PGE Polska Grupa Energetyczna SA	Polen	Energiegeneratie door kolen
PGE Sweden AB	Zweden	Energiegeneratie door kolen
Shanghai Electric Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
An Hui Wenergy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Southwestern Electric Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Tata Power Company Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Tenaga Nasional Bhd.	Maleisië	Energiegeneratie door kolen
TNB Global Ventures Capital Bhd.	Maleisië	Energiegeneratie door kolen
DTE Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
JSW Energy Limited	India	Energiegeneratie door kolen
PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)	Indonesië	Energiegeneratie door kolen
Majapahit Holding BV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
Wintime Energy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Beijing Energy Investment Holdings Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen

Banpu Power Public Co. Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
The Okinawa Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
HK Electric Investments & HK Electric Investments Ltd.	Kaaijman Eilanden	Energiegeneratie door kolen
Ameren Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tauron Polska Energia SA	Polen	Energiegeneratie door kolen
TransAlta Corporation	Canada	Energiegeneratie door kolen
SMC Global Power Holdings Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Huaneng Hong Kong Capital Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
China Huaneng Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
TPI Polene Power Public Co., Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
NRG Energy, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Energy Kansas Central, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
PacifiCorp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Public Service Company of New Mexico	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Energy, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Cleco Corporate Holdings LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Ohio, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Metro Pacific Investments Corporation	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Semirara Mining & Power Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Great River Energy	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
CLP Holdings Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
AES Andes SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
SPIC 2016 US Dollar Bond Co. Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
State Power Investment Corp., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
SPIC Luxembourg Latin America Renewable Energy Investment Co.	Luxemburg	Energiegeneratie door kolen
SPIC 2018 USD Senior Perpetual Bond Co. Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
PPL Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
PPL Capital Funding, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The AES Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
AES El Salvador Trust II	Panama	Energiegeneratie door kolen
AES Andres BV	Spanje	Energiegeneratie door kolen
Hubei Energy Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Power Assets Holdings Limited	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
Hokkaido Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Alabama Power Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Stronghold Digital Mining, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
IPALCO Enterprises, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
SDIC Power Holdings Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Hokuriku Electric Power Co.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Shenergy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen

Electric Power Development Co., Ltd.	Japan	Energiegeneratie door kolen
MGE Energy, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Otter Tail Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tucson Electric Power Co., Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Israel Electric Corp. Ltd.	Israël	Energiegeneratie door kolen
Vistra Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Dynergy Finance I, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Vistra Operations Co. LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Carolinas LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Aboitiz Power Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Albioma SA	Frankrijk	Energiegeneratie door kolen
Genesis Energy Limited	Nieuw-Zeeland	Energiegeneratie door kolen
Huadian Fuxin Energy Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Wisconsin Electric Power Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Electricity Generating Public Co., Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
Wisconsin Power & Light Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Glow Energy Public Co., Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
Shenzhen Energy Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Petrovietnam Power Corp.	Vietnam	Energiegeneratie door kolen
Korea Electric Power Corp.	Zuid-Korea	Energiegeneratie door kolen
STEAG GmbH	Duitsland	Energiegeneratie door kolen
American Electric Power Company, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Wisconsin Public Service Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
China Coal Xinji Energy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Alliant Energy Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Chugoku Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Talen Energy Supply LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Talen Energy Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Engie Energia Chile SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
PNM Resources, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Adani Electricity Mumbai Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Eneva SA	Brazilië	Energiegeneratie door kolen
ALLETE, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Southwestern Public Service Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Listrindo Capital BV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
PT Cikarang Listrindo Tbk	Indonesië	Energiegeneratie door kolen
ContourGlobal Power Holdings SA	Luxemburg	Energiegeneratie door kolen
ContourGlobal plc	Verenigd Koninkrijk	Energiegeneratie door kolen
Gansu Jingyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Atlantic Power Corporation	Canada	Energiegeneratie door kolen
Sembcorp Industries Ltd.	Singapore	Energiegeneratie door kolen
Public Service Company of Colorado	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Berkshire Hathaway Energy Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Northern Electric Finance Plc	Verenigd Koninkrijk	Energiegeneratie door kolen

Izmir Demir Celik Sanayi AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
AES Argentina Generacion SA	Argentinië	Energiegeneratie door kolen
Consumers Energy Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Engro Corporation Limited	Pakistan	Energiegeneratie door kolen
RWE AG	Duitsland	Energiegeneratie door kolen
NorthWestern Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Unipro PJSC	Rusland	Energiegeneratie door kolen
Shikoku Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
EP Infrastructure as	Tsjechië	Energiegeneratie door kolen
OGE Energy Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Oklahoma Gas & Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Origin Energy Limited	Australië	Energiegeneratie door kolen
Origin Energy Finance Ltd.	Australië	Energiegeneratie door kolen
DTE Energy Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
DMCI Holdings, Inc.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Gulf Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
CEZ as	Tsjechië	Energiegeneratie door kolen
ACEN Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
MidAmerican Energy Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
MidAmerican Funding LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tohoku Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Irkutskenergo JSC	Rusland	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Capital Power Corporation	Canada	Energiegeneratie door kolen
CMS Energy Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
China Shenhua Energy Company Limited	China	Energiegeneratie door kolen
	Britse	
China Shenhua Overseas Capital Co., Ltd.	Maaqdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Arizona Public Service Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Pinnacle West Capital Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Hopewell Holdings Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
WEC Energy Group, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Xcel Energy Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Alarko Holding AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
Kyushu Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Public Power Corp. SA	Griekenland	Energiegeneratie door kolen
Public Power Corp. Finance Plc	Verenigd Koninkrijk	Energiegeneratie door kolen
Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Colbun SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
IDACORP, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Toront Power Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Vectren Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Indiana Michigan Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen

The Southern Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
WHA Utilities & Power Public Co. Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
Aboitiz Equity Ventures, Inc.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Interstate Power & Light Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Adani Transmission Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Guangzhou Development Group, Inc.	China	Energiegeneratie door kolen
Georgia Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tokyo Electric Power Co. Holdings, Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
SCANA Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Second Generation Co of the Wholesale Power Market PJSC	Rusland	Energiegeneratie door kolen
Entergy Utility Property, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Entergy Arkansas LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
GMR Power & Urban Infra Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Emera Incorporated	Canada	Energiegeneratie door kolen
Black Hills Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tennessee Valley Authority	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
InterGen NV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
Chubu Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
China Longyuan Power Group Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Hero Asia Investment Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Florida LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Florida Project Finance LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Aksa Enerji Uretim AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
SGC Energy Co., Ltd.	Zuid-Korea	Energiegeneratie door kolen
Global Power Synergy PCL	Thailand	Energiegeneratie door kolen
NiSource Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Sunpower Group Ltd.	Bermuda	Energiegeneratie door kolen
Guangxi Guiguan Electric Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Enel Generacion Chile SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
Ratch Group Public Co. Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
EDP-Energias de Portugal SA	Portugal	Energiegeneratie door kolen
EDP Finance BV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
IE2 Holdco SAU	Spanje	Energiegeneratie door kolen
Viesgo Infraestructuras Energeticas SL	Spanje	Energiegeneratie door kolen
Jindal Steel & Power Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
22nd Century Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
7-ELEVEN MALAYSIA HOLDINGS B	Maleisië	Tabak
Al-Eqbal Investment Co PLC	Jordanië	Tabak
Altria Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
AMCON DISTRIBUTING CO	Verenigde Staten	Tabak
ANHUI GENUINE NEW MATERIAL-A	China	Tabak
BAT CAPITAL CORP	Verenigde Staten	Tabak
BAT INTL FINANCE PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
BAT NETHERLANDS FINANCE	Nederland	Tabak

Badeco Adria JSC Sarajevo	Bosnië en Herzegovina	Tabak
BIZIM TOPTAN SATIS MAGAZALAR	Turkije	Tabak
BRIGHT PACKAGING INDUS BHD	Maleisië	Tabak
British American Tobacco Malay	Maleisië	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO ZAM	Zambia	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO BAN	Bangladesh	Tabak
British American Tobacco Kenya	Kenia	Tabak
British American Tobacco PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
British American Tobacco Ugand	Oeganda	Tabak
British American Tobacco Zimba	Zimbabwe	Tabak
Bulgartabac Holding AD	Bulgarije	Tabak
CARRERAS LTD	Jamaica	Tabak
CAT LOI JSC	Vietnam	Tabak
Ceylon Tobacco Co PLC	Sri Lanka	Tabak
CHARLIE'S HOLDINGS INC	Verenigde Staten	Tabak
CHINA FLAVORS	China	Tabak
CHINA TOBACCO INTERNATIONAL	Hongkong	Tabak
Coka Duvanska Industrija AD Co	Servië	Tabak
Cia de Distribucion Integral L	Spanje	Tabak
Ngan Son JSC	Vietnam	Tabak
Eastern Co SAE	Egypte	Tabak
Essentra PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
EUROCASH SA	Polen	Tabak
Fyolo Technology Corp	Verenigde Staten	Tabak
GLOBRANDS LTD	Israël	Tabak
Godfrey Phillips India Ltd	India	Tabak
Golden Tobacco Ltd	India	Tabak
Gotse Delchev Tabac AD-Gotse D	Bulgarije	Tabak
Healthier Choices Management C	Verenigde Staten	Tabak
Huabao Flavours & Fragrances C	China	Tabak
HUABAO INTL	Hongkong	Tabak
IMPERIAL BRANDS FIN NETH	Nederland	Tabak
IMPERIAL BRANDS FIN PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Imperial Brands PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Indonesian Tobacco Tbk PT	Indonesië	Tabak
ITC Ltd	India	Tabak
Japan Tobacco Inc	Japan	Tabak
Jerusalem Cigarette Co Ltd	Palestina	Tabak
JORDAN DUTY FREE SHOP	Jordanië	Tabak
JT INTL FIN SERVICES BV	Nederland	Tabak
Karelia Tobacco Company Inc SA	Griekenland	Tabak
Khyber Tobacco Co Ltd	Pakistan	Tabak
KT&G Corp	Zuid-Korea	Tabak
Kuk-il Paper Manufacturing Co	Zuid-Korea	Tabak

MATIV HOLDINGS INC	Verenigde Staten	Tabak
MCCOLL'S RETAIL GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
MERCURY RETAIL HOLDING PLC	Rusland	Tabak
Miquel y Costas & Miquel SA	Spanje	Tabak
MUDANJIANG HENGFENG PAPER-A	China	Tabak
NEW TOYO INTERNATIONAL HLDGS	Singapore	Tabak
Nikotiana BT Holding AD Sofia	Bulgarije	Tabak
NOLATO AB-B SHS	Zweden	Tabak
NTC Industries Ltd	India	Tabak
Old Holdco Inc	Verenigde Staten	Tabak
Pakistan Tobacco Co Ltd	Pakistan	Tabak
Philip Morris Pakistan Ltd	Pakistan	Tabak
Philip Morris CR AS	Tsjechië	Tabak
Philip Morris International In	Verenigde Staten	Tabak
Philip Morris Operations AD Ni	Servië	Tabak
Bentoeel Internasional Investam	Indonesië	Tabak
Gudang Garam Tbk PT	Indonesië	Tabak
Hanjaya Mandala Sampoerna Tbk	Indonesië	Tabak
WICAKSANA OVERSEAS INTL PT	Indonesië	Tabak
Pyxus International Inc	Verenigde Staten	Tabak
REYNOLDS AMERICAN INC	Verenigde Staten	Tabak
RLX Technology Inc	China	Tabak
Scandinavian Tobacco Group A/S	Denemarken	Tabak
SHANGHAI IND H	Hongkong	Tabak
Shenzhen Jinjia Group Co Ltd	China	Tabak
Sila Holding AD	Bulgarije	Tabak
Sinnar Bidi Udyog Ltd	India	Tabak
Slantse Stara Zagora- BT AD	Bulgarije	Tabak
Smoore International Holdings	China	Tabak
Societe Ivoirienne des Tabacs	Ivoorkust	Tabak
Starfleet Innotech Inc	Verenigde Staten	Tabak
STG GLOBAL FINANCE BV	Denemarken	Tabak
SUPREME PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
SWEDISH MATCH AB	Zweden	Tabak
TAIWAN FAMILYMART CO LTD	Taiwan	Tabak
Tanzania Cigarette Co Ltd	Tanzania	Tabak
West Indian Tobacco Co Ltd/The	Trinidad en Tobago	Tabak
TRI-PACK FILMS LTD	Pakistan	Tabak
TSL Ltd/Zimbabwe	Zimbabwe	Tabak
Turning Point Brands Inc	Verenigde Staten	Tabak
Tutunski Kombinat AD	Noord-Macedonië	Tabak
Union Investment Corp PLC	Jordanië	Tabak
Union Tobacco & Cigarette Indu	Jordanië	Tabak
Universal Corp/VA	Verenigde Staten	Tabak
Vapor Group Inc	Verenigde Staten	Tabak

ticker	Verenigde Staten	Tabak
Vector Group Ltd	Verenigde Staten	Tabak
VPR Brands LP	Verenigde Staten	Tabak
VST Industries Ltd	India	Tabak
Wee-Cig International Corp	Verenigde Staten	Tabak
Wismilak Inti Makmur Tbk PT	Indonesië	Tabak
YURI GAGARIN PLC-PLOVDIV	Bulgarije	Tabak